

3 පරිච්ඡේදය

සාර්ව ආර්ථික ඉදිරි දැක්ම

සාරාංශය

ඉහළ සාර්ව ආර්ථික ස්ථායීතාවය නැවත අත්කර ගැනීම තුළින් ශ්‍රී ලංකා ආර්ථිකය අඛණ්ඩව යථා තත්ත්වයට පත්වෙමින් ඉදිරි වසරවල දී එහි විභව මට්ටම කරා ළඟා වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදලේ (ජා.ම. අරමුදලේ) විස්තීර්ණ ණය පහසුකම් වැඩසටහන යටතේ මේ වන විටත් ක්‍රියාත්මක වෙමින් පවතින, ඉහළ අභිලාෂයන්ගෙන් යුත් ප්‍රතිසංස්කරණ අඛණ්ඩව පවත්වා ගැනීම සහ එමගින් අපේක්ෂිත ආර්ථිකයේ ගැලපීම් සිදුවනු ඇතැයි යන උපකල්පනය සමඟ ආර්ථිකයේ බහුවිධ අංශයන්හි ස්ථායීතාවයක් ඇති වනු ඇතැයි අපේක්ෂිතය. වේගවත් නිර්-උද්ධමන ක්‍රියාවලියෙන් පසුව, අඩු ඉල්ලුම් තත්ත්ව මධ්‍යයේ සැපයුම් අංශයේ කම්පන හේතුවෙන් විටින් විට උච්ඡාවචන ඇති විය හැකි වුවත්, උද්ධමනය 2024 වසරේ දී සාමාන්‍යයෙන් සියයට 5ක ඉලක්කගත මට්ටම ආසන්නයේ පවතිනු ඇතැයි බලාපොරොත්තු වේ. සුදුසු ප්‍රතිපත්තිමය ක්‍රියාමාර්ග ආධාරයෙන් මධ්‍ය කාලීනව උද්ධමනය ඉලක්කගත මට්ටමට ආසන්නයේ ස්ථායී වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. මුදල් ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනයේ දී, ඉහළ මහජන වගවීමක් සමඟ මහ බැංකුව සතුව පවතින ස්වාධීනත්වය, මධ්‍ය කාලීනව දේශීය මිල ස්ථායීතාවය පවත්වා ගැනීමට උපකාරී වේ. 2023 වසරේ දෙවන භාගයේ දී නිරීක්ෂණය වූ ආර්ථිකය නැවත යථා තත්ත්වයට පත්වීමේ මුල් සලකුණු ඉදිරි කාලපරිච්ඡේදය තුළ දී සියලු අංශවල පුළුල් ලෙස නැවත යථා තත්ත්වයට පත් වීමක් දක්වා පරිවර්තනය වනු ඇතැයි අපේක්ෂිතය. ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් ඉහළ යෑමත් සමඟ ආනයන ඉල්ලුම වර්ධනය වීම හේතුවෙන් වෙළඳ හිඟය පුළුල් විය හැකි වුව ද, 2023 වසරේ දී ඇති වූ හිතකර ප්‍රවණතා තවදුරටත් ඉදිරියට ගෙනයමින් සංචාරක ක්ෂේත්‍රය යථා තත්ත්වයට පත් වීම, විදේශ සේවා නියුක්තිකයන්ගේ ප්‍රේෂණ ලැබීම් ඉහළ යෑම සහ අපේක්ෂිත ණය නොවන ලැබීම් සමඟ විදේශීය අංශය ශක්තිමත්ව වර්ධනය වනු ඇති අතර, විදේශීය ස්චාරකෂක ගොඩනැගෙනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. 2023 වසරේ දී පැවති දැඩි අවදානම් සැලකිය යුතු ලෙස අඩුවීමත් සමඟ, නීතිමය රාමුව ශක්තිමත් කිරීම හරහා අභියෝගවලට මුහුණ දීමේ හැකියාව වර්ධනය වීම තුළින් මූල්‍ය අංශයෙහි සේවා සැපයීම ඉදිරි කාලය තුළ දී පුළුල් වනු ඇතැයි අපේක්ෂිතය. රාජ්‍ය මූල්‍ය අංශය තුළ, ආර්ථිකය තිරසාර මාවතක් කරා යොමු වීම සහතික කිරීම සඳහා බෙහෙවින් ම අවශ්‍යව තිබූ ප්‍රතිසංස්කරණ අඛණ්ඩව සිදු කරන අතර ම, රජය සිය රාජ්‍ය මූල්‍ය ඒකාග්‍රතා ප්‍රයත්න සඳහා වූ කැපවීම නොපසුබටව පවත්වා ගනු ඇතැයි බලාපොරොත්තු වේ. දේශගුණික විපර්යාස, ජනගහනය වියපත් වීම සහ භූ දේශපාලනික අර්බුද හේතුවෙන් ඇති වන දිගුකාලීන අභියෝග මධ්‍යයේ, මැදි සහ දිගු කාලීනව ශ්‍රී ලංකා ආර්ථිකයේ සමස්ත ඉදිරි දැක්ම, ණය ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීමේ ක්‍රියාවලිය සම්පූර්ණ කිරීමත් සමඟ ජා.ම. අරමුදලේ විස්තීර්ණ ණය පහසුකම් වැඩපිළිවෙළ අඛණ්ඩව පවත්වාගෙන යෑම සහ පුළුල් දේශපාලනික හා සමාජ සම්මුතියක් සහිතව ඵලදායීතාව හා කාර්යක්ෂමතාව ඉහළ නැංවීමේ ප්‍රතිසංස්කරණ අඛණ්ඩව ක්‍රියාත්මක කිරීම මත රඳා පවතිනු ඇත.

3.1 ගෝලීය ආර්ථික පරිසරය සහ ඉදිරි දැක්ම

2023 වසරේ දී අවදානම් දරා ගැනීමේ සලකුණු පෙන්වුම් කළ ගෝලීය ආර්ථිකය, මන්දගාමී වර්ධනය, බලාපොරොත්තු වූවාට වඩා මන්දගාමී නිර්-උද්ධමනය සහ භූ දේශපාලන අවිනිශ්චිතතාවයන්ගෙන් මතු වන අවදානම් ඇතුළු ආර්ථික ගැටලු රාශියකින් මිදී, ඉදිරියේ දී නැවත යථා තත්ත්වයට පත් වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. ජා.මු. අරමුදල විසින් 2024 වසරේ ජනවාරි මාසයේ දී ප්‍රකාශයට පත් කරන ලද ලෝක ආර්ථික ඉදිරි දැක්මට (World Economic Outlook) අනුව, ගෝලීය ආර්ථික වර්ධනය 2022 වසරේ දී පැවති සියයට 3.5 සිට 2023 වසරේ දී සියයට 3.1ක් දක්වා අඩු වනු ඇතැයි පුරෝකථනය කර ඇත. ගෝලීය ආර්ථික වර්ධනය 2024 වසරේ දී සියයට 3.1ක අගයක පවතිනු ඇතැයි ද, එක්සත් ජනපදය ඇතුළු විශාල ආර්ථිකයන් කිහිපයක් ශක්තිමත් ලෙස යථා තත්ත්වයට පත්වීම සහ චීනයේ රාජ්‍ය මූල්‍ය උත්තේජක හේතුවෙන්, 2025 වසරේ දී එය සියයට 3.2ක් දක්වා ඉහළ යනු ඇතැයි ද පුරෝකථනය කර ඇත. කෙසේ වෙතත්, උද්ධමනය මැඩපැවැත්වීම සඳහා ගනු ලැබූ සීමාකාරී මුදල් ප්‍රතිපත්තිවල බලපෑම, ඉහළ මට්ටමක පවතින ණය හමුවේ ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් කෙරෙහි බලපෑම් ඇති වන ලෙස රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති දැඩි කිරීම, සහ යටි දැරි ඵලදායීතා වර්ධනය මන්දගාමී වීමේ බලපෑම පිළිබිඹු කරමින්, 2024-2025 වසර සඳහා පුරෝකථනය කළ ගෝලීය වර්ධනය, පෙර වසරවල (2000-2019) පැවති වර්ධනයේ සාමාන්‍යය වන සියයට 3.8ට වඩා පහළ අගයක පවතී. සංවර්ධිත ආර්ථිකයන් යම් පසුබෑමක් අත්විඳිනු ඇතැයි අපේක්ෂිත අතර, එම රටවල 2022 වසරේ සියයට 2.6ක වර්ධනය 2023 වසරේ දී සියයට 1.6ක් දක්වා සහ ඉන් පසු 2024 වසරේ දී සියයට 1.5ක් දක්වා පහත වැටීමෙන් අනතුරුව, 2025 වසරේ දී සියයට 1.8ක් දක්වා ඉහළ යනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. යුක්‍රේන යුද්ධයේ බලපෑම අඩුවීම හේතුවෙන් යුරෝ කලාපයේ ආර්ථිකයන් සහ එක්සත් රාජධානිය, සිය පහළ වර්ධන අනුපාතවලින් 2024 වසරේ දී යථා තත්ත්වයට පත් වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කළ ද, සංවර්ධිත ආර්ථිකයන්හි සමස්ත මන්දගාමී වර්ධනය සඳහා ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු වන්නේ, දැඩි මුදල් ප්‍රතිපත්තිය මෙන්ම සංකෝචනාත්මක රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තිවල පසු බලපෑම් සමඟ ඇති වූ එක්සත් ජනපද ආර්ථික වර්ධනයේ මන්දගාමීත්වයයි. එක්සත් ජනපදය සහ යුරෝපා සංගමය ශ්‍රී ලංකාව සඳහා ඇති විශාලතම අපනයන ගමනාන්තයන් වන බැවින් සංවර්ධිත ආර්ථිකයන්හි මෙම අපේක්ෂිත

3.1 සංඛ්‍යා සටහන ගෝලීය ආර්ථික ප්‍රවණතා සහ ඉදිරි දැක්ම (අ)

ශීර්ෂය	2022 (අ)	2023 (අ)	2024 (පුරෝකථන) (අ)	2025 (පුරෝකථන) (අ)
ලෝක නිෂ්පාදනය	3.5	3.1	3.1	3.2
සංවර්ධිත ආර්ථික	2.6	1.6	1.5	1.8
ඇමරිකා එක්සත් ජනපදය	1.9	2.5	2.1	1.7
යුරෝ කලාපය	3.4	0.5	0.9	1.7
එක්සත් රාජධානිය	4.3	0.5	0.6	1.6
ජපානය	1.0	1.9	0.9	0.8
නැගී එන වෙළඳපොළ සහ සංවර්ධනය වෙමින් පවතින ආර්ථික	4.1	4.1	4.1	4.2
නැගී එන සහ සංවර්ධනය වෙමින් පවතින ආසියාව	4.5	5.4	5.2	4.8
චීනය	3.0	5.2	4.6	4.1
ඉන්දියාව	7.2	6.7	6.5	6.5
ලෝක වෙළඳ පරිමාව (භාණ්ඩ හා සේවා) මිල හැසිරීම	5.2	0.4	3.3	3.6
පාරිභෝගික මිල				
සංවර්ධිත ආර්ථික	7.3	4.6	2.6	2.0
නැගී එන වෙළඳපොළ සහ සංවර්ධනය වෙමින් පවතින ආර්ථික	9.8	8.4	8.1	6.0
වෙළඳ භාණ්ඩ මිල				
ඉන්ධන	39.2	-16.0	-2.3	-4.8
ඉන්ධන නොවන	7.9	-6.1	-0.9	-0.4

(අ) වෙනත් සඳහනක් නොමැති විට මූලාශ්‍රය: World Economic Outlook වාර්ෂික ප්‍රතිශත වෙනස (2024 ජනවාරි) ජා.මු අරමුදල
(ආ) සංශෝධිත
(ඇ) ඇස්තමේන්තු

මන්දගාමී වර්ධනය ශ්‍රී ලංකාවේ අපනයන කාර්ය සාධනය කෙරෙහි අහිතකර බලපෑමක් ඇති කළ හැකිය. එසේම, වියදම් කිරීමට ඉහළ හැකියාවක් සහිත සංචාරකයින්ගේ පැමිණීම අපේක්ෂිත ආකාරයට යථා තත්ත්වයට පත්වීම කෙරෙහි සංවර්ධිත ආර්ථිකයන්හි ආර්ථික වර්ධනයේ පසුබෑම අහිතකර ලෙස බලපානු ඇත. මේ අතර, නැගී එන වෙළඳපොළ සහ සංවර්ධනය වෙමින් පවතින ආර්ථිකයන් 2022 වසරේ දී මෙන්ම 2023 සහ 2024 වසරවල දී සියයට 4.1ක ස්ථාවර වර්ධනයක් පවත්වා ගනු ඇතැයි අපේක්ෂා කරන අතර, එය 2025 වසරේ දී සියයට 4.2ක් දක්වා ඉහළ යනු ඇතැයි අපේක්ෂිතය. ආර්ථික අභියෝග සඳහා මුහුණ දීමට මෙම ආර්ථිකයන්ට ඇති හැකියාව, ප්‍රධාන වශයෙන් ඉන්දියාවේ සහ චීනයේ ශක්තිමත් වර්ධන වේගයන් තුළින් පිළිබිඹු කෙරේ. ඉන්දියානු ආර්ථිකය 2023 වසරේ දී සියයට 6.7කින් වර්ධනය වී ඇතැයි ඇස්තමේන්තු කර ඇති අතර, දේශීයව පවතින දැඩි ඉල්ලුම පිළිබිඹු කරමින්, 2024 සහ 2025 යන වසර දෙකෙහි දී ම සියයට 6.5ක් වැනි ශක්තිමත් වර්ධන මට්ටමක් පවත්වාගනු ඇතැයි පුරෝකථනය කර ඇත.



විනයේ ආර්ථික වර්ධනය 2023 වසරේ දී සියයට 5.2ක් ලෙස ඇස්තමේන්තු කර ඇති අතර, ස්වභාවික විපත්වලට මුහුණ දීමේ හැකියාව ඉහළ නැංවීමට යොදා ගත් රාජ්‍ය මූල්‍ය සහාය සැලකිල්ලට ගත් කළ, 2024 වසරේ දී සහ 2025 වසරේ දී, පිළිවෙලින්, සියයට 4.6කින් සහ සියයට 4.1කින් වර්ධනය වනු ඇති බවට පුරෝකථනය කර තිබේ. විශේෂයෙන් ම භාණ්ඩ වෙළඳාම, සංචාරක කර්මාන්තය, විදේශීය සෘජු ආයෝජන සහ මූල්‍ය ආධාර ඔස්සේ වින හා ඉන්දියානු ආර්ථිකයන් සමඟ ඇති ශක්තිමත් ආර්ථික හා භූ දේශපාලනික සම්බන්ධතා සැලකීමේ දී, එම ආර්ථිකයන්හි ඉහළ අපේක්ෂිත වර්ධන වේගය ශ්‍රී ලංකා ආර්ථිකය කෙරෙහි හිතකර බලපෑමක් ඇති කරනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ.

මුදල් ප්‍රතිපත්ති දැඩි කිරීම, ශ්‍රම වෙළඳපොළ ලිහිල් වීම සහ බලශක්ති මිල සාපේක්ෂ ලෙස පහළ යෑමේ බලපෑම හේතුවෙන් ගෝලීය මතුපිට උද්ධමනය පෙර බලාපොරොත්තු වූවාට වඩා වේගයෙන් පහත වැටීම මගින් ගෝලීය මුදල් තත්ත්වයන් අපේක්ෂා කළ හැකි මට්ටමට ලිහිල් කිරීම සඳහා හිතකර තත්ත්ව නිර්මාණය කෙරෙමින් පවතී. ගෝලීය උද්ධමනය, 2022 වසරේ පැවති සියයට 8.7 සිට 2023 වසරේ දී සියයට 6.8ක් දක්වා පහත වැටී ඇති අතර, ඉන් පසුව 2024 වසරේ දී සියයට 5.8ක් දක්වා තවදුරටත් ක්‍රමයෙන් අඩු වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. භාණ්ඩ මිල, ප්‍රධාන වශයෙන් තෙල් මිල, ඉදිරි වසර දෙක තුළ දී පහත වැටීම නිර්-උද්ධමනය වේගවත් කිරීම සඳහා දායක වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කළ ද, ගාසා තීරයේ ගැටුම් මැදපෙරදිග කලාපයට ව්‍යාප්ත වීමට ඇති හැකියාව මෙන්ම රතු මුහුදේ සිදුවන පහර දීම් අඛණ්ඩව පැවතීම ද ඇතුළුව, භූ දේශපාලනික කම්පනවල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස භාණ්ඩ මිල ඉහළ යෑමේ නව ප්‍රවණතාවන් ගෝලීය උද්ධමනය වේගවත් කළ හැකිය. ගෝලීය බලශක්ති මිල ගණන් ඉහළ යෑම නිසා වැඩි වන ආනයන වියදම් හේතුවෙන් වෙළඳ හිඟය පුළුල් වන අතර ම, ශ්‍රී ලංකාව ඇතුළු බොහෝ රටවල උද්ධමනය ඉහළ යෑම සඳහා ද බලපෑ හැකිය. එල් නිනෝ (El Niño) සංසිද්ධිය ද සමඟින් ගංවතුර සහ නියඟය වැනි කාලගුණය හා සම්බන්ධ අහිතකර බලපෑම් ඇති වීම ද ආහාර මිල ඉහළ යෑමට හේතු විය හැකි අතර, එය ගෝලීය වශයෙන් මිල ස්ථායීතාව යථා තත්ත්වයට පත් කිරීමේ උත්සාහයන් ව්‍යවර්ථ කරනු ඇත. මෙයට අමතරව, ණය සේවාකරණ පිරිවැය ඉහළ යෑම හේතුවෙන් සැලකිය යුතු ණය අර්බුදයකට මුහුණ දීමේ අවදානමක් සහිත බොහෝ ආර්ථිකයන් රාජ්‍ය මූල්‍ය ඒකාග්‍රතා ක්‍රියාමාර්ග සඳහා

යොමු වීම එම රටවල වර්ධන අපේක්ෂාවන්ට තවදුරටත් බාධා ඇති කළ හැකිය.

උද්ධමන පීඩන ඉහළ යෑම පිළිබඳව සලකා බලා 2022 වසරේ දී ක්‍රමයෙන් දැඩි කරන ලද ගෝලීය මුදල් ප්‍රතිපත්ති ස්ථාවරය, උද්ධමනය තවදුරටත් ඉහළ අගයක පැවතීම හේතුවෙන් 2023 වසරේ දී සැලකිය යුතු ලෙස තීව්‍ර මට්ටම් කරා දැඩි කරන ලදී. බොහෝ සංවර්ධිත මෙන්ම නැගී එන වෙළඳපොළ ආර්ථිකයන්හි උද්ධමනය අඛණ්ඩව ඉහළ මට්ටමක පැවතීමට භූ දේශපාලනික අර්බුද හේතුවෙන් සැපයුම් අඩාල වීම, වසංගතය කාලය තුළ මුදල් හා රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති ලිහිල් කිරීමේ පසු බලපෑම්, ඉහළ උද්ධමන අපේක්ෂා සහ වැටුප් පීඩන යන ප්‍රධාන සාධක හේතු විය. උද්ධමනය මන්දගාමී වීමේ මුල් ලක්ෂණ කිහිපයක් නිරීක්ෂණය වූව ද, බටහිර ආර්ථිකයන් විනය සමඟ ඇති සබඳතා අඩු කිරීම හේතුවෙන් ඇති වූ ආර්ථික විසංයෝජනය, රතු මුහුදේ අර්බුදකාරී තත්ත්වය මගින් ගෝලීය සහ කලාපීය සැපයුම් දාම කෙරෙහි ඇති වන බලපෑම සමඟ පහසුවෙන් අඩු නොවන මූලික උද්ධමන මට්ටම් වැනි අනෙකුත් අහිතකර ගෝලීය ප්‍රවණතා මෙන්ම ලැබෙමින් පවතින දත්ත අනුව ලොව පුරා මහ බැංකු 2024 වසරේ දී ඔවුන්ගේ මුදල් ප්‍රතිපත්ති ස්ථාවරය ලිහිල් කිරීමේ දී ප්‍රවේශම් සහගත වනු ඇත. මේ අතර, 2024 වසරේ මේ දක්වා කාලය තුළ අනෙකුත් ප්‍රධාන ව්‍යවහාර මුදල් ඒකකවලට සාපේක්ෂව එ.ජ. ඩොලරය ශක්තිමත් විය. එක්සත් ජනපද ආර්ථිකයේ නව රැකියා ජනනය කිරීම අපේක්ෂා කළ ප්‍රමාණයට වඩා ඉහළ යෑම ඇතුළුව, එක්සත් ජනපද ආර්ථිකයේ ශක්තිමත් ක්‍රියාකාරීත්වය මේ සඳහා හේතු වන්නට ඇත. තවද, අඛණ්ඩ උද්ධමන පීඩන මධ්‍යයේ පොලී අනුපාත සාමාන්‍යකරණය කිරීම ප්‍රමාද වීම ද නුදුරු අනාගතයේ දී එක්සත් ජනපද ඩොලරය වඩා ශක්තිමත් වීම සඳහා දායක වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ.

3.2 දේශීය ආර්ථිකයේ ඉදිරි දැක්ම

3.2.1 උද්ධමනය පිළිබඳ ඉදිරි දැක්ම

අඩු ඉල්ලුම් තත්ත්ව මධ්‍යයේ සැපයුම් පාර්ශ්වයේ අපගමන හේතුවෙන් ඇතැම් අවස්ථාවන්හි දී යම් විචලනයක් සිදුවිය හැකි වුවද, සුදුසු ප්‍රතිපත්තිමය ක්‍රියාමාර්ගවල සහාය ඇතිව මැදි කාලීනව උද්ධමනය ඉලක්කගත මට්ටම ආසන්නයේ ස්ථායී වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. සීඝ්‍ර නිර්-උද්ධමන ක්‍රියාවලියකින් පසුව, 2023 වසර අවසානය වන විට උද්ධමනය අඩු



තනි අගයක මට්ටමක් කරා ළඟා විය. කෙසේ වෙතත්, ප්‍රධාන වශයෙන් 2024 වසරේ ජනවාරි මාසයේ ක්‍රියාත්මක කළ එකතු කළ අගය මත බදු සංශෝධන හේතුවෙන් උද්ධමනයේ තාවකාලික වැඩිවීමක් 2024 වසරේ මුල් භාගයේ දී නිරීක්ෂණය විය. එසේ වුවද, 2024 වසරේ මේ දක්වා වාර්තා වූ දත්ත මගින්, එකතු කළ අගය මත බදු වෙනස් කිරීම නිසා උද්ධමනය මත ඇතිවන සෘජු සහ වක්‍ර බලපෑම, අඩු ඉල්ලුම් තත්ව මධ්‍යයේ, මූලික අපේක්ෂා කළ තරම් විශාල නොවීය හැකි බව පෙන්වුම් කෙරේ. තවද, 2024 වසරේ මාර්තු මාසයේ සිට බලපැවැත්වෙන පරිදි විදුලි ගාස්තුව කැපී පෙනෙන ලෙස අඩු කිරීම සහ ආහාර මිල ගණන් අඩුවීම මගින් මෙම බදු වැඩිවීමේ බලපෑම් අර්ධ වශයෙන් සමනය වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. 2024 වසරේ මාර්තු මාසයේ දී නිරීක්ෂණය වූ උද්ධමනයේ සැලකිය යුතු අඩුවීම සඳහා මෙම බලපෑම් අර්ධ වශයෙන් හේතු වූ අතර, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ

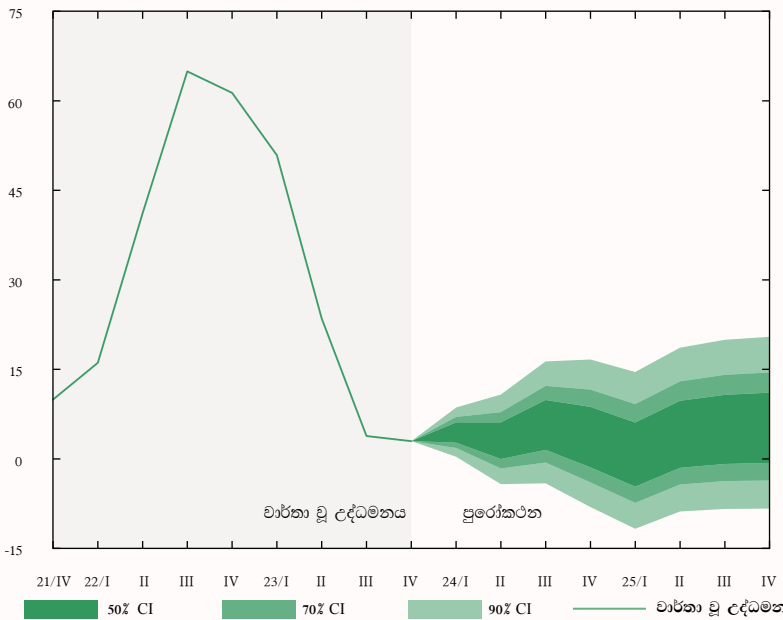
වත්මන් පුරෝකථනවලට අනුව,¹ 2024 වසරේ දෙවන කාර්තුවේ දී උද්ධමනය සියයට 5ක ඉලක්කයට වඩා අඩු මට්ටමක පැවතීමට මෙම බලපෑම් දායක වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. මෙම වසරේ අවසාන භාගයේ දී මතුපිට උද්ධමනයේ හැසිරීම මිළඟ වටයේ සිදු කිරීමට නියමිත විදුලි ගාස්තු සංශෝධන සහ පිරිවැය පිළිබිඹු කරන ඉන්ධන සහ ගෑස් මිල සඳහා වන මාසික සංශෝධන මගින් යම් බලපෑමකට ලක් විය හැකිය. කෙසේ වෙතත්, සමස්තයක් ලෙස, 2024 වසර තුළ දී උද්ධමනය සියයට 5ක ඉලක්කය ආසන්නයේ පවතිනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. දැනට පවතින දත්තවලට අනුව, සමස්ත ඉල්ලුම්

1 මෑදි කාලීන සාර්ව ආර්ථික පුරෝකථන සිදු කිරීම සඳහා මහ බැංකුව විසින් අර්ධ ව්‍යුහාත්මක සාර්ව ආර්ථික ආකෘතියක් වන කාර්තුවේ පුරෝකථන ආකෘතිය (Quarterly Projection Model - QPM) භාවිතා කරනු ලැබේ. සෑම මුදල් ප්‍රතිපත්ති වාරයකදීම මෙම පුරෝකථන යාවත්කාලීන කරනු ලබන අතර, ඒ සඳහා, වෙනත් මූලාශ්‍ර අතර, හෝලිවුඩ් සාර්ව ආර්ථික පුරෝකථන සහ ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව විසින් මාසික උද්ධමන දත්ත නිකුත් කිරීම සහ දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයේ කාර්තුවේ දත්ත නිකුත් කිරීම ද ඇතුළත් වේ. නවතම ආර්ථික ප්‍රවණතා පිළිබඳ දත්ත සහ තොරතුරු භාවිතා කෙරේ. දත්ත යාවත්කාලීන කිරීමට අමතරව, ප්‍රධාන සාර්ව ආර්ථික විචල්‍යතාව නිසා කාලීන පුරෝකථන මෙන්ම කාර්යමණ්ඩල විනිශ්චයන් කාර්තුවේ පුරෝකථන ආකෘතිය මත පදනම් වූ මෑදි කාලීන පුරෝකථන සඳහා ප්‍රධාන යෙදවුම් ලෙස ගනු ලැබේ. 2023 වාර්ෂික ආර්ථික විවරණයෙහි සාකච්ඡා කෙරෙන පුරෝකථන 2024 මාර්තු මාසයේ පුරෝකථන වාරය මත පදනම් වේ.

3

3.1 රූප සටහන

කොළඹ පාරිභෝගික මිල දර්ශකය* මත පදනම් වූ මතුපිට උද්ධමනයේ පුරෝකථන (කාර්තුවේ සාමාන්‍ය, වාර්ෂික ලක්ෂ්‍යමය, %)



*උද්ධමන ව්‍යාප්ති සටහනෙහි 2022 වසරේ සිව්වන කාර්තුව දක්වා වාර්තා කරන ලද දත්ත කොළඹ පාරිභෝගික මිල දර්ශකය (2013=100, සෘතුමය වශයෙන් ඇතිවන බලපෑම් ඉවත් කරන ලද (seasonally adjusted)) මත පදනම් වන අතර මෙම කාල සීමාවෙන් පසු දත්ත කොළඹ පාරිභෝගික මිල දර්ශකය (2021=100, සෘතුමය වශයෙන් ඇතිවන බලපෑම් ඉවත් කරන ලද) මත පදනම් වේ. සටහන: පුරෝකථනයක් යනු පොරොන්දුවක් හෝ බැඳීමක් නොවේ. 2024 මාර්තු මස පුරෝකථන වාරයේ දී පැවති සියලුම දත්ත, උපකල්පන සහ විනිශ්චයන් මත පුරෝකථන පදනම් වේ. ව්‍යාප්ති සටහන මගින් මූලික පුරෝකථන පථය වටා පවතින අවිනිශ්චිතතාව ක්‍රමයෙන් වර්ධනය අඩු වන පරිදි වූ විග්‍රම්න පරාස භාවිත කිරීමෙන් විදහා දැක්වේ. රූප සටහනේ දැක්වෙන විග්‍රම්න ප්‍රාන්තර (Confidence Intervals, CI) මගින් මෑදිකාලීන උද්ධමනය විචල්‍යතා විය හැකි අගය පරාසයන් දක්වයි. උදාහරණයක් ලෙස, හඳුනාගත පැහැති ප්‍රදේශය සියයට 50 විග්‍රම්න ප්‍රාන්තරය නිරූපණය කරන අතර, එමගින් උද්ධමනයේ සැබෑ අගය මෙම පරාසය තුළ පැවතීමේ සියයට 50ක සම්භාවිතාවක් පවතින බව හඟවනු ලබයි. විග්‍රම්න පරාසයන් මගින් උද්ධමනය දීර්ඝ කාලයකට පුරෝකථනය කිරීමේදී ඇතිවිය හැකි අවිනිශ්චිතතාවයේ ඉහළ යෑම පෙන්වුම් කරයි.

මූලාශ්‍ර: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකු කාර්යමණ්ඩල පුරෝකථන

3.2 සංඛ්‍යා සටහන

කෙටි කාලීන සාර්ව ආර්ථික පුරෝකථන (අ)

දර්ශකය	ඒකකය	2022 (අ)	2023 (ඇ)	පුරෝකථන
				2024
මූර්ත අංශය (අ)				
මූර්ත ද.දේ.නි. වර්ධනය	සියයට	-7.3 (ඇ)	-2.3	3.0
පවත්නා වෙළඳපොළ මිල අනුව ද.දේ.නි.	රුපියල් ත්‍රිලියන	24.1 (ඇ)	27.6	29.9
ඒක පුද්ගල ද.දේ.නි. (ඉ) (ඊ)	එ.ජ. ඩොලර්	3,464 (ඇ)	3,830	4,075
මුළු ආයෝජන	ද.දේ.නි.යේ % වශයෙන්	28.6 (ඇ)	25.3	25.8
දේශීය ඉතුරුම්	ද.දේ.නි.යේ % වශයෙන්	25.0 (ඇ)	23.8	22.4
ජාතික ඉතුරුම්	ද.දේ.නි.යේ % වශයෙන්	27.2 (ඇ)	27.2	26.3
විදේශීය අංශය (ඇ)				
වෙළඳ ශේෂය	ද.දේ.නි.යේ % වශයෙන්	-6.7	-5.8	-7.8
අපනයන	එ.ජ. ඩොලර් බිලියන	13.1	11.9	12.9
ආනයන	එ.ජ. ඩොලර් බිලියන	18.3	16.8	20.0
ජංගම ගිණුමේ ශේෂය (උ)	ද.දේ.නි.යේ % වශයෙන්	-1.9	1.8	0.5
විදේශීය නිල සංචිත	ආනයනික මාස වශයෙන්	1.2	3.1	3.4
රාජ්‍ය මූල්‍ය අංශය				
සමස්ත ආදායම සහ ප්‍රදාන	ද.දේ.නි.යේ % වශයෙන්	8.4 (උඉ)	11.1 (ඇ)	13.0 (එ)
වියදුම් හා ශුද්ධ ණය දීම	ද.දේ.නි.යේ % වශයෙන්	18.6 (උඉ)	19.4 (ඇ)	22.3 (එ)
වර්තන ගිණුමේ ශේෂය	ද.දේ.නි.යේ % වශයෙන්	-6.4 (උඉ)	-6.0 (ඇ)	-3.2 (එ)
ප්‍රාථමික ගිණුමේ ශේෂය	ද.දේ.නි.යේ % වශයෙන්	-3.7 (උඉ)	0.6 (ඇ)	0.8 (එ)
ප්‍රාථමික ගිණුමේ ශේෂය (බැංකු ප්‍රාග්ධනීකරණය සමඟ)	ද.දේ.නි.යේ % වශයෙන්	-	-	-1.3 (එ)
සමස්ත අයවැය ගිණය	ද.දේ.නි.යේ % වශයෙන්	-10.2 (උඉ)	-8.3 (ඇ)	-7.3 (එ)
සමස්ත අයවැය ගිණය (බැංකු ප්‍රාග්ධනීකරණය සමඟ)	ද.දේ.නි.යේ % වශයෙන්	-	-	-9.4 (එ)
මධ්‍යම රජයේ ණය	ද.දේ.නි.යේ % වශයෙන්	114.2 (උඉ)	103.9 (ඇ)	110.3 (එ)
මුදල් අංශය සහ උද්ධමනය				
පුළුල් මුදල් වර්ධනය (M _{2b}) (ඒ)	සියයට	15.4	7.3	15.0
පෞද්ගලික අංශයට ලබා දුන් ණය වර්ධනය (M _{2b} හි) (ඒ)	සියයට	6.2	-0.6	8.5
වාර්ෂික සාමාන්‍ය උද්ධමනය	සියයට	46.4 (ඔ)	17.4 (ඔ)	5.0 (ඔ)

(අ) 2024 මාර්තු මස මැද වන විට පැවති තොරතුරු මත පදනම් වී ඇත. මූලාශ්‍රය: ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව

(ආ) සංශෝධිත මුදල්, ආර්ථික ස්ථායීකරණ හා ජාතික ප්‍රතිපත්ති අමාත්‍යාංශය

(ඇ) නාවකාලීන ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

(ඈ) ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව විසින් 2024 මාර්තු මාසයේ දී නිකුත් කරන ලද ද.දේ.නි. ඇස්තමේන්තු (2015 පදනම් වර්ෂය) උපයෝගී කොටගෙන ඇත.

(ඉ) නවතම ජනගහන සංඛ්‍යා සමඟ යාවත්කාලීන කරන ලද ඇස්තමේන්තු

(ඊ) කාර්තුමය සාමාන්‍ය විනිමය අනුපාතිකය භාවිතයෙන් ගණනය කරන ලද එ.ජ. ඩොලරයට අනුව කාර්තුමය දළ දේශීය නිෂ්පාදිතය මත පදනම්ව

(උ) උපචිත පදනම මත පදනම් වේ.

(උඉ) 2024 මාර්තු 15 දින ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව විසින් ප්‍රකාශයට පත් කරන ලද නවතම ද.දේ.නි. දත්ත මත පදනම්ව සංශෝධනය කරන ලදී.

(එ) 2024 වසර සඳහා වන පුරෝකථන 2023 දෙසැම්බර් මස ජා.මු. අරමුදලේ කාර්ය මණ්ඩල වාර්තාව මත පදනම් වේ.

(ඒ) වසර අග පැවති අගයන් පදනම් කරගත් වාර්ෂික ලක්ෂ්‍යමය වර්ධනය

(ඔ) කො.පා.මි.ද. (2013-100) මත පදනම් වේ.

(ඔ) කො.පා.මි.ද. (2021-100) මත පදනම් වේ.

පීඩන නොමැති වාතාවරණයක් තුළ, 2025 වසරේ මුල් භාගයේ දී උද්ධමනය කෙටි කාලයක් සඳහා පහළ යනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. මේ සඳහා ප්‍රධාන වශයෙන් 2024 වසරේ මුල් භාගයේ දී බදු සංශෝධන සහ කැපී පෙනෙන ආහාර උද්ධමනය හේතුවෙන් උද්ධමනය වැඩිවීම නිසා ඇතිවන හිතකර පදනම් බලපෑම හේතුවේ. මේ අතර, ඉල්ලුම් තත්ත්වයන් යටපත්ව පැවතුණ ද, බොහෝ දුරට

එකතු කළ අගය මත බදු ව්‍යුහයේ වෙනස්කම් හේතුවෙන්, ඉදිරි කාර්තුවල දී මූලික උද්ධමනය ඉහළ යනු ඇතැයි පුරෝකථනය කර ඇත. බලශක්ති සම්බන්ධ වියදුම් මූලික උද්ධමනය මනිනු ලබන පරිභෝජන පැසට ඇතුළත් නොවන බැවින් අඩු කරන ලද විදුලි ගාස්තුවලින් ඇතිවන සෘජු බලපෑම මූලික උද්ධමනයේ අඩුවීම සඳහා බල නොපෑමත්,



3

මූලික උද්ධමනය සාමාන්‍යයෙන් සාපේක්ෂව ඉහළ ස්ථායීතාවකින් පැවතීමත්, මූලික උද්ධමනයේ මෙම පුරෝකථනය කළ මාර්ගය කෙරෙහි බලපානු ඇත. මතුපිට උද්ධමනයට වඩා අඩු වශයෙන් වුවද හිතකර පදනම් බලපෑම අර්ධ වශයෙන් දායක වීම හේතුවෙන්, මූලික උද්ධමනය ද, මතුපිට උද්ධමනයේ ගමන් පථයට අනුකූලව යමින් 2025 වසරේ මුල් භාගයේ දී පහළ යෑමේ ප්‍රවණතාවක් පෙන්නුම් කරනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. කෙසේ වෙතත්, සුදුසු ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාමාර්ග සමඟ මූලික උද්ධමනය මැදි කාලීනව මැදි-තනි අගයක ආසන්නයේ ස්ථායී වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ.

පවතින දේශීය හා ගෝලීය ආර්ථික අවිනිශ්චිතතා, අයහපත් කාලගුණික තත්ත්ව සහ භූ දේශපාලනික අර්බුද මධ්‍යයේ වත්මන් පුරෝකථන හා සම්බන්ධ අවිනිශ්චිතබව සාමාන්‍ය කාලයන්ට වඩා ඉහළ මට්ටමක පවතී. ගෝලීය බලශක්ති සහ ආහාර මිල පිළිබඳ පුරෝකථන; ක්‍රමයෙන් යථා තත්ත්වයට පත්වන ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රධාන වෙළඳ හවුල්කරුවන්ගේ ආර්ථික වර්ධනය; ණය ප්‍රතිව්‍යුහගතකරණ ක්‍රියාවලිය යටතේ ජා.මු. අරමුදලේ විස්තීර්ණ ණය පහසුකම් වැඩසටහනේ පුරෝකථන අනුව අපේක්ෂිත දේශීය රාජ්‍ය මූල්‍ය ඉදිරි දැක්ම; සහ ඇමරිකා එක්සත් ජනපදයේ මුදල් ප්‍රතිපත්ති ස්ථාවරය මගින් නිරූපණය වන ගෝලීය මූල්‍ය තත්ත්ව මත මෙම පුරෝකථන රඳා පවතී. තවද, ආර්ථික ආකෘතිය මගින් ලබාදෙන පොලී අනුපාතික මාර්ගය සහ එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ඇතිවන සාර්ව ආර්ථික ප්‍රතිචාර මත පුරෝකථන රඳා පවතී. මෙම උපකල්පනවල සිදුවන ඕනෑම සැලකිය යුතු මට්ටමේ වෙනසක්, සැබෑ උද්ධමනය පුරෝකථනය කළ මාර්ගයෙන් අපගමනය වීමට හේතු විය හැකිය. පුරෝකථන සඳහා සෘජුව හෝ වක්‍රව භාවිතා වන විවිධ සාධක ඒවායේ දැනට සලකා ඇති මට්ටම්වලින් අපගමනය වීමේ හැකියාව සහ කිසියම් අනපේක්ෂිත වර්ධන හේතුවෙන් පුරෝකථන සඳහා අවිනිශ්චිතතා හට ගනී. විශේෂයෙන්, අවිනිශ්චිතතා මධ්‍යයේ ගෝලීය ආහාර සහ බලශක්ති මිල ඉහළ යෑමට ඇති හැකියාව නිසා සිදුවන බලපෑම; අයහපත් කාලගුණ තත්ත්ව හේතුවෙන් කෘෂිකාර්මික නිෂ්පාදනයට සිදුවන බලපෑම හා එමගින් ආහාර මිල ගණන් මත ඇතිවන බලපෑම; වෙනත් සාධක අතර, මිල අධික මූල්‍ය භාවිතා කිරීමේ අවශ්‍යතාව ඇතිවන පරිදි විදුලි උත්පාදන සංයුතියට බලපෑම් ඇතිකරමින් සිදුවිය හැකි කාලගුණ විෂමතාවල ද දායකත්වය ඇතිව, පෙර අපේක්ෂා කළ මට්ටමට වඩා වැඩි මට්ටමකින් විදුලි ගාස්තු ඉහළ නැංවීමට ඇති

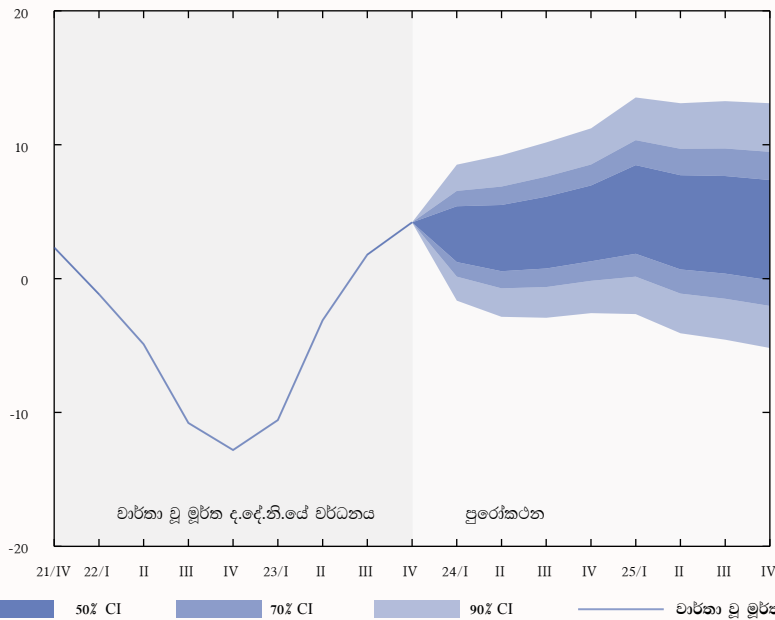
හැකියාව; ඉහළ වැටුප් සඳහා ඇති ඉල්ලුම සාක්ෂාත් වීමට ඇති හැකියාව වැනි සාධක මගින් උද්ධමනය පුරෝකථනයට වඩා සැලකිය යුතු ලෙස ඉහළ යෑමේ බලපෑම් ඇති කළ හැකිය. මේ අතර, උද්ධමනය පුරෝකථනය කළ අගයන්වලට වඩා පහළ යෑමේ අවදානම් සැලකූවිට, සැපයුම් තත්ත්වයන් ඉක්මනින් යථා තත්ත්වයට පත්වීම සහ මහජනතාවගේ මිලදී ගැනීමේ ශක්තිය හීන වීමේ කල් පවත්නා බලපෑම ඇතුළත් වේ. නමාගිලි උද්ධමන ඉලක්කකරණ රාමුව යටතේ දත්ත මත පදනම් වූ මුදල් ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනය තහවුරු කරමින්, දේශීය හා ගෝලීය ආර්ථික තත්ත්වයන්හි ඉදිරි වෙනස්වීම් මත පදනම්ව උද්ධමන ඉදිරි දැක්මෙහි ඇති විය හැකි අපගමනයන් පිළිබඳව සෑම මුදල් ප්‍රතිපත්ති වාරයක දී ම මහ බැංකුව විසින් මහජනතාවට අඛණ්ඩව සන්නිවේදනය කරනු ඇත.

3.2.2 වර්ධන අපේක්ෂා

කාර්තු හයක් මුළුල්ලේ වාර්ෂික ලක්ෂ්‍යමය පදනම මත සංකෝචන වාර්තා කිරීමෙන් අනතුරුව, ආර්ථිකය 2023 වසරේ දෙවන භාගයේ දී ධනාත්මක කාර්යසාධනයක් වාර්තා කළ අතර, ආර්ථිකයේ යථා තත්ත්වයට පත්වීම ඉදිරි කාලපරිච්ඡේදය තුළ දී අඛණ්ඩව පවතිනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. ලිහිල් මුදල් ප්‍රතිපත්ති ස්ථාවරය සහ අඩු උද්ධමනකාරී පරිසරයේ ප්‍රතිලාභ අඛණ්ඩව ආර්ථිකය වෙත ගලා යෑම හේතුවෙන් 2024 වසර තුළ දී ආර්ථිකය සියයට 3කින් වර්ධනය වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. අපේක්ෂිත මට්ටමට වඩා වේගවත්ව සංචාරක අංශය යථා තත්ත්වයට පත්වීම මගින්, අනෙකුත් ආශ්‍රිත අංශ වෙත ද ධනාත්මක බලපෑම් ඇති කරමින්, නුදුරු කාලීන වර්ධන ප්‍රවණතාව සඳහා සහාය සැලසෙනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. ආනයන සීමා ඉවත් කිරීම, ණය පිරිවැය සහ අමු ද්‍රව්‍ය මිල අඩු වීම වැනි මෑත කාලීනව දක්නට ලැබුණු ධනාත්මක වර්ධනයන් හේතුවෙන් කර්මාන්ත අංශය ප්‍රතිලාභ ලබනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. ඉහත සඳහන් කළ ප්‍රවණතා සහ පසුගිය කාලයේ දී ඉදිකිරීම් නවතා දැමූ රජයේ යටිතල පහසුකම් සංවර්ධන ව්‍යාපෘති නැවත ආරම්භ කිරීම මධ්‍යයේ, ඉදි කිරීම් අංශයේ යථා තත්ත්වයට පත්වීමක් එම අංශයේ ඉදිරි ආර්ථික දර්ශක මගින් පෙන්නුම් කෙරේ. කෘෂි අංශයේ වැඩි දියුණු වූ කාර්යසාධනය පෙන්නුම් කරමින්, මෑතක දී අවසන් වූ 2023/24 මහ කන්නය තුළ දී ප්‍රධාන බෝග ක්ෂේත්‍ර ධනාත්මක ඵලදාවක් වාර්තා කර ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරෙන අතර, දැනට පවතින

3.2 රූප සටහන

කාර්තුමය මූර්ත දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයේ වර්ධනයෙහි පුරෝකථන (වාර්ෂික ලක්ෂ්‍යමය, %)



සටහන: පුරෝකථනයක් යනු පොරොන්දුවක් හෝ බැඳීමක් නොවේ.

2024 මාර්තු මස පුරෝකථන වාරයේ දී පැවති සියලුම දත්ත, උපකල්පන සහ විනිශ්චයන් මත පුරෝකථන පදනම් වේ.

ව්‍යාප්ති සටහන මගින් මූලික පුරෝකථන පටය වටා පවතින අවිනිශ්චිතතාව ක්‍රමයෙන් වර්ණය අඩු වන පරිදි වූ විග්‍රම්න පරාස භාවිත කිරීමෙන් විදහා දැක්වේ. රූප සටහනේ දැක්වෙන විග්‍රම්න ප්‍රාන්තරය (Confidence Intervals, CI) මගින් මැදිකාලීන මූර්ත ද.දේ.නි.යේ වර්ධනය විචලනය විය හැකි අංශ පරාසයන් දක්වයි. උදාහරණයක් ලෙස, තද නිල් පැහැති ප්‍රදේශය සියයට 50 විග්‍රම්න ප්‍රාන්තරය නිරූපණය කරන අතර, එමගින් මූර්ත ද.දේ.නි.යේ වර්ධනයේ සැබෑ අංශ මෙම පරාසය තුළ පැවතීමේ සියයට 50ක සම්භාවිතාවක් පවතින බව හඟවනු ලබයි. විග්‍රම්න පරාසයන් මගින් සාර්ව ආර්ථික විචලනවල දීර්ඝ කාලයකට පුරෝකථනය කිරීමේදී ඇතිවිය හැකි අවිනිශ්චිතතාවයේ ඉහළ යෑම පෙන්නුම් කරයි. නිකර වෙනස්වන භෞමික පරිසරය සහ දේශීය ආර්ථිකයේ ඇති අවිනිශ්චිතතා හමුවේ, මූලික පුරෝකථන මත විවිධ ඉහළ යෑමේ හා පහළ යෑමේ අවදානම් ඇති විය හැකිය. සලකන ලද උපකල්පනවල සහ විනිශ්චයන්හි සිදුවන සැලකිය යුතු වෙනස්කම් සෑබෑ ආර්ථික වර්ධන මාර්ගය පුරෝකථනය කළ මාර්ගයෙන් අපගමනය වීමට හේතු විය හැකිය.

මූලා: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකු කාර්යමණ්ඩල පුරෝකථන

දත්ත අනුව අයහපත් කාලගුණික තත්ත්වයන්ගෙන් බලපෑමක් ඇති නොවන්නේ නම් මෙම ධනාත්මක ප්‍රවණතාව වසරේ ඉතිරි කාලපරිච්ඡේදය තුළ දී අඛණ්ඩව පවතිනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. විදේශ සේවා නියුක්තිකයන්ගේ ප්‍රේෂණ ලැබීම්වල සැලකිය යුතු මට්ටමේ ඉහළ යෑම සමාහාර ඉල්ලුම වර්ධනය සඳහා සහාය සපයනු ඇත. ණය ප්‍රතිව්‍යුහගතකරණ ක්‍රියාවලිය අවසන් වීමත් සමඟ රාජ්‍ය මූල්‍ය අවකාශයෙහි අපේක්ෂිත වැඩි දියුණු වීම මගින් නුදුරු කාලීන වර්ධන ගමන් මග සඳහා සහාය ලැබෙනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. වැටුප්වල අපේක්ෂිත ක්‍රමික ගැලපුම් මගින් ද ඉල්ලුම් වර්ධනය සඳහා උපකාරයක් සැලසෙනු ඇත. සාර්ව ආර්ථික ස්ථායීතාවය නැවත තහවුරු වී ඇති බව පෙනී ගිය ද, අපේක්ෂිත මැතිවරණ මධ්‍යයේ 2024 වසර තුළ ආර්ථිකයේ වර්ධනය සඳහා ප්‍රතිපත්තිවල නිශ්චිතතාව සහ අඛණ්ඩතාව ඉතා වැදගත් වේ. දේශීය සේවාවන් සඳහා, විශේෂයෙන් ම සංචාරක අංශය තුළින් වන විදේශ ඉල්ලුම අඛණ්ඩව ඉහළ මට්ටමක පවතිනු ඇතැයි අපේක්ෂිත අතර, ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රධාන වෙළඳ හවුල්කාරී රටවල ඉහළ ගිය වර්ධන අපේක්ෂා මධ්‍යයේ අපනයන ශක්තිමත් කිරීම සඳහා දැනට

ක්‍රියාවට නංවමින් පවතින ක්‍රියාමාර්ගවල ප්‍රතිඵල ලැබීම ආරම්භ වීමත් සමඟ මැදි කාලීනව අපනයන සඳහා නව ඉල්ලුමක් නිර්මාණය වනු ඇත. ජා.මු. අරමුදලේ විස්තීර්ණ ණය පහසුකම් වැඩසටහන අඛණ්ඩව පවත්වාගෙන යෑම, නිසි කලට ණය ප්‍රතිව්‍යුහගතකරණය අවසන් කිරීම, සහ ව්‍යුහාත්මක ප්‍රතිසංස්කරණ වැඩපිළිවෙළ ඉදිරියට කරගෙන යෑම සඳහා වන රජයේ කැපවීම මත ආර්ථිකයේ කෙටි කාලීන සහ මැදි කාලීන වර්ධන ප්‍රවණතාව රඳා පවතී. විශේෂයෙන් ම රාජ්‍ය ව්‍යාපාර ව්‍යවසායයන්ට අදාළ ප්‍රතිසංස්කරණ ඇතුළු මෙම ප්‍රතිසංස්කරණ හරහා එම අංශය වෙත දැනට යොදවා ඇති සම්පත් මුදා ගෙන එම සම්පත් ඵලදායී අංශ වෙත යොමු කිරීම තුළින් දිගු කාලයක් මුළුල්ලේ අවශ්‍යතාවක්ව පැවති ඵලදායීතාව ඉහළ නැංවීම මෙන්ම ආර්ථිකයේ විභවතාව තවදුරටත් ශක්තිමත් වීම සඳහා සහාය ලබාදිය හැක. කෙසේවෙතත්, ජනගහනය වයස්ගතවීමේ අභිතකර බලපෑම් මධ්‍යයේ, විශේෂයෙන් ම ඉහළ නිපුණතා සහිත වෘත්තිකයින් ඇතුළු මානව ප්‍රාග්ධනය රටෙන් ඉවතට ගලා යෑම, ආර්ථිකය යථා තත්ත්වයට පත්වීමේ ක්‍රියාවලිය සඳහා පවතින ප්‍රධාන අවදානමක් වේ. ශීඝ්‍රයෙන්



මතු වන දේශගුණික විපර්යාසවල බලපෑම් මගින්, කෘෂිකර්මාන්තය පමණක් නොව විදුලිය උත්පාදනය, ඉදිකිරීම් සහ සංචාරක අංශය වැනි අංශ වෙත නිරන්තරයෙන් ඇති කෙරෙන සැපයුම් කම්පන හරහා කෙටි කාලීන සිට මැදි කාලීන වර්ධනය සඳහා අපේක්ෂා කරන මට්ටමට වඩා ඉහළ බලපෑමක් ඇති කරනු ඇත. ආර්ථිකයේ විභවතාවය වෙත ළඟා වීමේ දී දුර්වල ආර්ථික විවිධාංගීකරණය තවදුරටත් බාධකයක් වන අතර, විශේෂයෙන් ම ශීඝ්‍රයෙන් වෙනස්වන ගෝලීය පරිසර තත්ත්වයන් සැලකීමේ දී එය ආර්ථික අවදානම් නිර්මාණය කරන ප්‍රභවයක්ව පවතී. තවද, සියලුම ප්‍රධාන ආර්ථික අංශ ආවරණය වන පරිදි ආර්ථිකයේ සමස්ත ඵලදායීතාව සහ කාර්යක්ෂමතාව වැඩි දියුණු කිරීම සඳහා වන ඉලක්කගත ක්‍රියාමාර්ග ද මෙම සුවිශේෂී අවස්ථාවේ දී ඉතා වැදගත් වේ. සුක්ෂම ආර්ථිකය පිළිබඳව සැලකීමේ දී, කෙටි කාලීනව කම්පන සඳහා ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව ගොඩ නැංවීමට මෙන්ම, ආර්ථික බලගැන්වීම තුළින් පුද්ගලයින්ට ඉදිරි කාලයේ දී ආර්ථික ඉඩ ප්‍රස්ථා නිර්මාණය කර දීම සහ තිරසාර සංවර්ධනයක් ඇති කරලීම සඳහා, සමාජ ආරක්ෂණ ජාලවල කාර්යක්ෂමතාව වැඩි දියුණු කිරීම සහ ඒ සඳහා ප්‍රමාණවත් පරිදි මූල්‍ය ප්‍රතිපාදන සැපයීම හරහා එම ජාල ශක්තිමත් කිරීමට දැනට සිදුකර ඇති මූලපිරීම් කඩිනම් කිරීම අවශ්‍ය වේ. රාජ්‍ය මූල්‍ය තිරසාරත්වය සඳහා රජයේ වියදම් තාර්කිකකරණය කිරීම වැදගත් වන අතර, දිගු කාලීන ආර්ථික වර්ධනය තිරසාරව පවත්වා ගැනීමේ අරමුණින් යුතුව සෞඛ්‍ය සහ අධ්‍යාපනය සැමට සමානව ලබාදීම සහතික කිරීම සඳහා එවැනි අංශ වෙත කෙරෙන රාජ්‍ය වියදම්වල කාර්යක්ෂමතාව වැඩි දියුණු කිරීම කළ යුතු වේ. තවද, පාලන දුර්වලතා සහ දුෂණ අවදානම් පිළිබඳ ගැටලු විසඳාලීම සඳහා හඳුනාගත් ක්‍රියාමාර්ග නිසි කලට ක්‍රියාවට නැංවීම, ආර්ථිකයේ මෙන්ම එහි ජනතාවගේ ප්‍රගමනය සඳහා සාර්ව ආර්ථික වශයෙන් තීරණාත්මක වේ.

3.2.3 මුදල් අංශයේ ඉදිරි දැක්ම

පවතින දත්ත මගින් පිළිබිඹු වන හිතකර උද්ධමනය සහ උද්ධමන ඉදිරි දැක්මට අනුව, මහ බැංකුවේ මුදල් ප්‍රතිපත්ති ස්ථාවරය ඉදිරි කාලය තුළ දී ලිහිල්ව පවතිනු ඇතැයි අපේක්ෂා කරන අතර එය ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් දිරිගැන්වීමට උපකාරී වනු ඇත. මුදල් ප්‍රතිපත්තිය ලිහිල් කිරීමේ ක්‍රියාමාර්ග, දේශීය මුදල් වෙළඳපොළ ද්‍රවශීලතා තත්ත්ව වැඩිදියුණු වීම සහ රජයේ සුරැකුම්පත් හා සම්බන්ධව පැවති

අවදානම් අධිමිල අඩු වීම හේතුවෙන් වෙළඳපොළ පොලී අනුපාතික, විශේෂයෙන් ම ණය පොලී අනුපාතික තවදුරටත් සාමාන්‍යකරණය වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කරන අතර, එමගින් මූල්‍ය පිරිවැය අඩු වීම හරහා ව්‍යාපාර සහ කුටුම්භ සඳහා අවශ්‍ය සහන සැලසෙනු ඇත. 2023 වසරේ ජුනි මාසයේ සිට බැංකු අංශය විසින් පෞද්ගලික අංශයට ලබා දුන් ණයෙහි දක්නට ලැබුණු ප්‍රසාරණය, ණය පොලී අනුපාතික සාමාන්‍යකරණය වීම සහ ව්‍යාපාරික අපේක්ෂා වැඩිදියුණු වීම මගින් සහාය ලබමින් අඛණ්ඩව පවතිනු ඇතැයි අපේක්ෂා කරන අතර, එමගින් දේශීය ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම්හි අපේක්ෂිත යථා තත්ත්වයට පත්වීම සඳහා සහාය සැලසෙනු ඇත. මේ අතර, අත්‍යවශ්‍ය රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිසංස්කරණ ක්‍රියාත්මක කිරීම මෙන්ම ණය තිරසාරභාවය යළි ඇති කිරීම හරහා රජයේ මූල්‍යන අවශ්‍යතා අඩු වීම හේතුවෙන් රාජ්‍ය අංශයට බැංකු අංශයේ නිරාවරණය වීම පෙර වසරවලට වඩා අඩු වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. තවද, ඉදිරි කාලය තුළ දී බහුපාර්ශ්වික සංවර්ධන හවුල්කරුවන් සහ ද්විපාර්ශ්වික හවුල්කරුවන්ගෙන් විදේශීය මූල්‍යන ලැබීමත් සමඟ ණය මූල්‍යකරණය සඳහා රජය දේශීය මූල්‍ය මත අධික ලෙස රඳා පැවතීම අඩු වනු ඇති අතර, එමගින් ආර්ථිකයේ ඵලදායී අංශ සඳහා එම මූල්‍යන යොදා ගැනීමට හැකි වනු ඇත. බැංකු අංශය විසින් රජය සතු වාණිජ ව්‍යාපාර වෙත ලබා දෙන ණය මධ්‍යස්ථ ප්‍රසාරණයක් වාර්තා කරනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරෙන නමුත්, පිරිවැය පිළිබිඹු කරන මිල යාන්ත්‍රණ ක්‍රියාවට නැංවීම මධ්‍යයේ රජය සතු ප්‍රධාන වාණිජ ව්‍යාපාර බැංකු මූල්‍යන මත රඳා පැවතීම අඩු වනු ඇත. එමෙන්ම, බැංකු පද්ධතිය මගින් රජය වෙත ලබා දෙන ශුද්ධ ණය ඉදිරියේ දී අඩු මට්ටමක පවතිනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරෙන අතර, 2023 අංක 16 දරන ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකු පනත යටතේ ඉදිරි කාලයේ දී මහ බැංකුව විසින් රජයට මූල්‍යන ලබා දීම සිදු නොවනු ඇත. අපේක්ෂිත විදේශ විනිමය ගලා ඒම සහ නිල සංචිත ගොඩනංවා ගැනීම සඳහා දේශීය විදේශ විනිමය වෙළඳපොළෙන් මහ බැංකුව විසින් විදේශ විනිමය මිලදී ගැනීම සමඟ බැංකු පද්ධතියේ ශුද්ධ විදේශීය වත්කම් ඉදිරි කාලය තුළ දී තවදුරටත් ඉහළ යනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. අපේක්ෂිත දේශීය ණය ප්‍රසාරණය සහ ශුද්ධ විදේශීය වත්කම් ඉහළ යෑමත් සමඟ, පුළුල් මුදල් සැපයුමේ වාර්ෂික ලක්ෂ්‍යමය වර්ධනය 2024 වසරේ දී සියයට 15.0ක් පමණ දක්වා ඉහළ යනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරෙන අතර, දේශීය ආර්ථිකයේ අපේක්ෂිත ප්‍රසාරණය සහ

මැදි කාලීන උද්ධමන ඉලක්කයට අනුකූලව පුළුල් මුදල් සැපයුම වාර්ෂිකව සියයට 10.0-11.0ක පමණ මධ්‍යස්ථ වර්ධනයක් මැදි කාලීනව වාර්තා කරනු ඇත.

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ මුදල් ප්‍රතිපත්ති ස්ථාවරය ඉදිරියේ දී ද දත්ත මත පදනම්ව, ඉදිරි දැක්මක් සහිතව අඛණ්ඩව ක්‍රියාත්මක වනු ඇත. ලැබෙන දත්තවලට අනුකූලව නම්‍යශීලී උද්ධමන ඉලක්කකරණ රාමුව යටතේ මහ බැංකුවේ ප්‍රතිපත්ති සහ උපායමාර්ග සඳහා කාලෝචිත ගැළපීම් සිදු කෙරෙනු ඇත. විනිවිදභාවය ඉහළ නැංවීමේ අරමුණ ඇතිව මහ බැංකුව සිය ප්‍රතිපත්ති, අපේක්ෂිත සාර්ව ආර්ථික ප්‍රවණතා සහ ඉදිරියේ දී ක්‍රියාත්මක කරනු ලබන මුදල් ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාමාර්ග හා එම ක්‍රියාමාර්ග ගැනීමට බලපෑ කරුණු පිළිබඳව අඛණ්ඩව සන්නිවේදනය කරනු ලබන අතර, එය මහජනතාවගේ අපේක්ෂා කළමනාකරණයට ඉවහල් වන අතර ම, සමස්ත මිල සහ සාර්ව ආර්ථික ස්ථායීතාව සාක්ෂාත් කර ගැනීමට දායක වනු ඇත. මෙම ක්‍රියාවලියේ කොටසක් ලෙස, ආර්ථිකයේ ඉදිරි දැක්ම පිළිබඳව මහජනතාව වඩාත් හොඳින් දැනුම්වත් කිරීමටත් එමගින් මහ බැංකුව විසින් ගනු ලබන මුදල් ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාමාර්ගවල විනිවිදභාවය තවදුරටත් වැඩිදියුණු කිරීම සඳහා මහ බැංකුව විසින් ද්වි-වාර්ෂිකව මුදල් ප්‍රතිපත්ති වාර්තාව ප්‍රකාශයට පත් කරනු ඇත.

ආර්ථිකයට සහ එහි පාර්ශ්වකරුවන්ට දූරදර්ශී ප්‍රතිපත්තිවල ප්‍රතිලාභ අඛණ්ඩව ලබා දීම සහතික කිරීම සඳහා මහ බැංකුවේ ස්වාධීනත්වය ආරක්ෂා කිරීම වැදගත් වේ. කෙටි කාලයක් තුළ අත්පත් කරගත් සීඝ්‍ර නිර්-උද්ධමනය සහ අඩු පොලී අනුපාතික තත්ත්වය වෙත නැවත ළඟා වීම සඳහා ප්‍රධාන වශයෙන් මහ බැංකුවේ ස්වාධීන හා කාලෝචිත මුදල් ප්‍රතිපත්ති මැදිහත්වීම් හේතු විය. එබැවින්, එවැනි වැඩිදියුණු වූ මහ බැංකු ස්වාධීනත්වය ආරක්ෂා කර ගැනීම සහ මුදල් ප්‍රතිපත්තියට රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තියෙන් වන බලපෑම් වළක්වා ගැනීම ඉදිරි කාලයේ දී ආර්ථිකයේ සහ එහි පාර්ශ්වකරුවන්ගේ යහපත සඳහා හේතු වනු ඇත.

3.2.4 විදේශීය අංශයේ ඉදිරි දැක්ම

2024 වසර සහ ඉන් ඉදිරියට විදේශීය අංශයේ ඉදිරි දැක්ම, විදේශීය ණය ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම සාර්ථකව නිම කිරීම සහ ජා.මු. අරමුදලේ විස්තීර්ණ ණය පහසුකම් වැඩසටහනේ දක්වා ඇති ප්‍රතිසංස්කරණ අඛණ්ඩව ඉදිරියට ගෙන යෑම මත රඳා පවතී. ශ්‍රී ලංකාවේ ආර්ථිකය සම්බන්ධයෙන් පවතින

අවිනිශ්චිතතා ඉවත් කිරීම සහ ශ්‍රී ලංකාව කෙරෙහි ගෝලීය හවුල්කරුවන්ගේ විශ්වාසය තිරසාර ලෙස වැඩිදියුණු කිරීම සඳහා මෙම කරුණු ඉතා වැදගත් වනු ඇත. 2024 වසරේ අපනයන ආදායමේ මධ්‍යස්ථ වර්ධනයක් අපේක්ෂා කළ ද, ආනයන සීමා ලිහිල් කිරීම, වැඩිදියුණු වූ ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් සහ මුදල් ප්‍රතිපත්ති ලිහිල් කිරීම හේතුවෙන් මහජනතාවගේ සහ ව්‍යාපාරවල වියදම් කිරීමේ හැකියාව ඉහළ යෑම පිළිබිඹු කරමින් ආනයන ඉල්ලුම ඉහළ යෑම හේතුවෙන් 2024 වසරේ දී වෙළඳ හිඟය පුළුල් වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. ආනයන වියදමේ අඛණ්ඩ වර්ධනයක් තිබියදීත් අපනයන ආදායමෙහි අපේක්ෂිත යථා තත්ත්වයට පත්වීම සහ ඉහළ යෑම හේතුවෙන්, වෙළඳ හිඟය මධ්‍ය කාලීනව කළමනාකරණය කරගත හැකි මට්ටම් කරා ළඟා වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. 2024 වසරේ දී සහ ඉන් ඉදිරියට සේවා ගිණුමේ ඉහළ අතිරික්තයක් වාර්තා වීම සඳහා සංචාරක ඉපයීම්වල පුරෝකථනය කරන ලද ඉහළ යෑම මෙන්ම අනෙකුත් සේවා අපනයනවල තරගකාරීත්වයේ අපේක්ෂිත වැඩිදියුණු වීම හේතු වනු ඇත. ගෝලීය ආර්ථිකය ක්‍රමානුකූලව සාමාන්‍යකරණය වීමත් සමඟ දියුණු වෙමින් පවතින සංචාරක කර්මාන්තයෙන් මෙන්ම මෙම අංශයේ සම්පූර්ණ විභවය අත්කර ගැනීම සඳහා වූ අඛණ්ඩ උපායමාර්ගික සැලසුම් තුළින් ශ්‍රී ලංකාව මධ්‍ය කාලීනව ප්‍රතිලාභ ලබනු ඇත. කෙසේ වෙතත්, සංචාරක ක්ෂේත්‍රයේ අපේක්ෂිත වර්ධනය ජාත්‍යන්තර ප්‍රමිතීන් හා තිරසාර සංචාරක ක්‍රියාමාර්ග සමඟ සමපාත විය යුතු අතර, ඇස්තමේන්තුගත ආදායම සම්පූර්ණයෙන්ම සාක්ෂාත් කර ගැනීම සහතික කිරීම තුළින් ඊට ප්‍රතිලාභ ලබා ගැනීමට හැකි වේ. ප්‍රවාහන සේවා ක්‍රියාකාරකම් අපේක්ෂිත මට්ටමට යථා තත්ත්වයට පත්වීමත්, තොරතුරු තාක්ෂණය සහ ව්‍යාපාර ක්‍රියාවලි බාහිර මූලාශ්‍ර වෙත පැවරීම යන සේවා උප අංශයේ ඉහළ වර්ධනයත් සමඟ සේවා ගිණුමේ අතිරික්තය මධ්‍ය කාලීනව ශක්තිමත් වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. විදේශීය ණය ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීමේ ක්‍රියාවලිය සම්පූර්ණ කිරීම සහ ඉන් අනතුරුව පොලී ගෙවීම් අඩු වීමත් සමඟ 2024 වසරේ දී ප්‍රාථමික ආදායම් ගිණුමේ හිඟය අඩු වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. අඛණ්ඩ පොලී සහ ලාභාංශ ගෙවීම් හේතුවෙන් ප්‍රාථමික ආදායම් ගිණුමේ හිඟය මධ්‍ය කාලීනව පුළුල් වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. 2024 වසර සහ ඉන් ඉදිරියට විදේශ සේවා නියුක්තිකයන්ගේ ප්‍රේෂණ ඉහළ මට්ටමක පවතිනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, 2023 වසරේ දී අතිරික්තයක් වාර්තා කළ ජංගම



විශේෂ සටහන 7

ශ්‍රී ලංකාවේ විදේශීය ජංගම ගිණුමෙහි ප්‍රවණතා වඩාත් තිරසාර කිරීම

ශ්‍රී ලංකාව 2023 වසරේ දී ගෙවුම් තුළනයේ ජංගම ගිණුමේ අතිරික්තයක් වාර්තා කළේය. මෙම අතිරික්තයට වෙළඳ භාණ්ඩ ආනයනයේ කැපී පෙනෙන අඩුවීම, සංචාරක ඉපයීම්වල සැලකිය යුතු වැඩිවීම සහ විදේශ සේවා නියුක්තිකයින්ගේ ප්‍රේෂණවල යහපත් වර්ධනය ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු විය. ප්‍රධාන වශයෙන්, වෙළඳ භාණ්ඩ ගිණුමේ විශාල හිඟයන් හේතුවෙන් ශ්‍රී ලංකාව වසර ගණනාවක් පුරා අඛණ්ඩව විදේශීය ජංගම ගිණුමේ හිඟයන් අත්විඳීමත් සිටියේය. සේවා වෙළඳාම් ගිණුමේ සහ ද්විතියික ආදායම් ගිණුමේ අතිරික්ත වාර්තා වුව ද, මෙම අතිරික්ත, වෙළඳ භාණ්ඩ ගිණුමේ සහ ප්‍රාථමික ආදායම් ගිණුමේ හිඟයන්ගෙන් ජංගම ගිණුම වෙත වන බලපෑම සමනය කිරීමට ප්‍රමාණවත් නොවීය (රූප සටහන වි.ස. 7.1).

ඓතිහාසිකව, ගෝලීය අත්දැකීම් මඟින් පෙන්නුම් කරන්නේ, ණය පැහැර හැරීමකට තුඩු දෙන ගෙවුම් තුළන අර්බුදයක් වැනි සැලකිය යුතු ආර්ථික කම්පනයකින් පසු, විනිමය අනුපාතිකයේ සිදුවන ගැලපුම සහ අර්බුදය විසඳීමට ගනු ලබන ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාමාර්ගවල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස අර්බුදය ඇතිවූ වසරට පසු ආසන්නම වසරේදී ජංගම ගිණුමේ අතිරික්තයක් ඇති වන බවයි. මෙම පසුබිම තුළ, පෙර අත්දැකීම් පිළිබිඹු කරන්නේ, ආර්ථික වශයෙන් පීඩාකාරී කාලපරිච්ඡේදයකින් අනතුරුව මැදි හා දිගු කාලීනව ජංගම ගිණුමේ අතිරික්තයක් පවත්වා ගැනීමට සමහර රටවල් සමත් වූ බවයි. ඒ අතරම, ජංගම ගිණුමේ හිඟයන් වාර්තා කිරීමේ පෙර පැවති ප්‍රවණතාවයට නැවත පත්වූ රටවල් ද ඇත (රූප සටහන වි.ස. 7.2). සාමාන්‍යයෙන්, දිගු කාලීනව එවැනි ජංගම ගිණුමේ අතිරික්තයන් පවත්වා ගැනීමට හැකි වූ රටවල්, පහළ මට්ටම්වල උද්ධමනය කළමනාකරණය කරමින්, අපනයන තරඟකාරිත්වයට

සහාය වන පරිදි පූර්ව අර්බුද මට්ටමට සාපේක්ෂව ඉහළ මට්ටමක විනිමය අනුපාතිකය ස්ථාවර කිරීමට සමත් විය. මෙම අතිරික්ත පවත්වා ගැනීම සඳහා මූර්ත දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයේ වර්ධනය ක්‍රමයෙන් වේගවත් කිරීම සහ රාජ්‍ය මූල්‍ය කාර්යසාධනය වැඩිදියුණු කිරීම (එනම් වර්ධනය වූ ප්‍රාථමික ශේෂය සහ අඩු අයවැය හිඟය) ඉලක්ක කරගත් ප්‍රතිපත්ති සහාය විය. මෙම පසුබිම තුළ, ආර්ථික කම්පන වලට පසුව ඇතිවන ජංගම ගිණුමේ අතිරික්තයන්හි තිරසාරභාවයට බලපාන සාධක සහ අඛණ්ඩ ජංගම ගිණුමේ අතිරික්තයන් හෝ හිඟයන් පවත්වාගෙන යෑමේ ආර්ථික බලපෑම් සලකා බැලීම වැදගත් වේ.

ජංගම ගිණුමේ ශේෂය රටේ ඉතුරුම්-ආයෝජන පරතරය පිළිබිඹු කරයි. ජංගම ගිණුමේ අතිරික්තයක් ධන ඉතුරුම්-ආයෝජන පරතරයක් පිළිබිඹු කරන අතර ජංගම ගිණුමේ හිඟයක් සෘණ ඉතුරුම්-ආයෝජන පරතරයක් පිළිබිඹු කරයි. ශ්‍රී ලංකාවේ ජංගම ගිණුමේ අතිරික්තය පිළිබිඹු කරමින්, ජාතික ඉතුරුම්-ආයෝජන පරතරය 2023 වසරේ දී ධන අගයක් වාර්තා කරමින් ඉහළ ගියේය. මෙම අතිරික්තය, දේශීය ආයෝජනය අඩුවීමේ සහ ලෝකයේ සෙසු රටවලින් ලැබුණු ශුද්ධ ජංගම සංක්‍රාම කැපී පෙනෙන ලෙස වැඩිවීම හේතුවෙන් ජාතික ඉතුරුම් වැඩිවීමේ ඒකාබද්ධ ප්‍රතිඵලයකි.

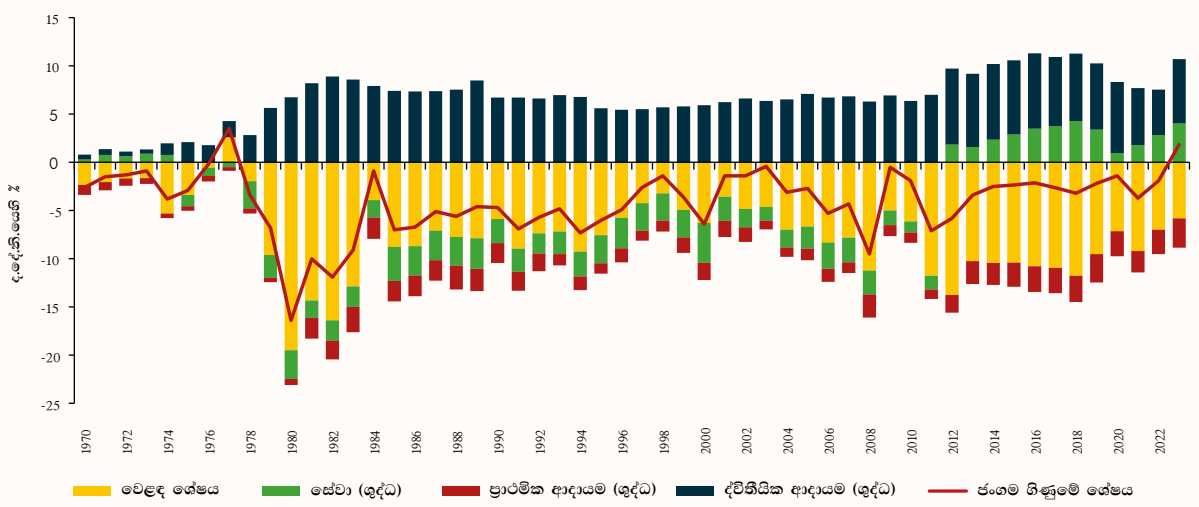
විවිධ රටවල අත්දැකීම්

1997-1998 වසරවල ඇති වූ නැගෙනහිර ආසියාතික මූල්‍ය අර්බුදය අතරතුර, තායිලන්තය, දකුණු කොරියාව, ඉන්දුනීසියාව, පිලිපීනය සහ මැලේසියාව වැනි රටවල් ගෙවුම් තුළන අර්බුදයන්ට මුහුණ දුන් අතර, එය එම රටවල දේශීය මුදල නියුණු ලෙස අවප්‍රමාණය වීම ඇතුළු සාර්ව ආර්ථික කම්පන රාශියකට හේතු විය. ඊට

3

වි.ස. 7.1 රූප සටහන

ජංගම ගිණුමේ සංයුතිය: 1970-2023



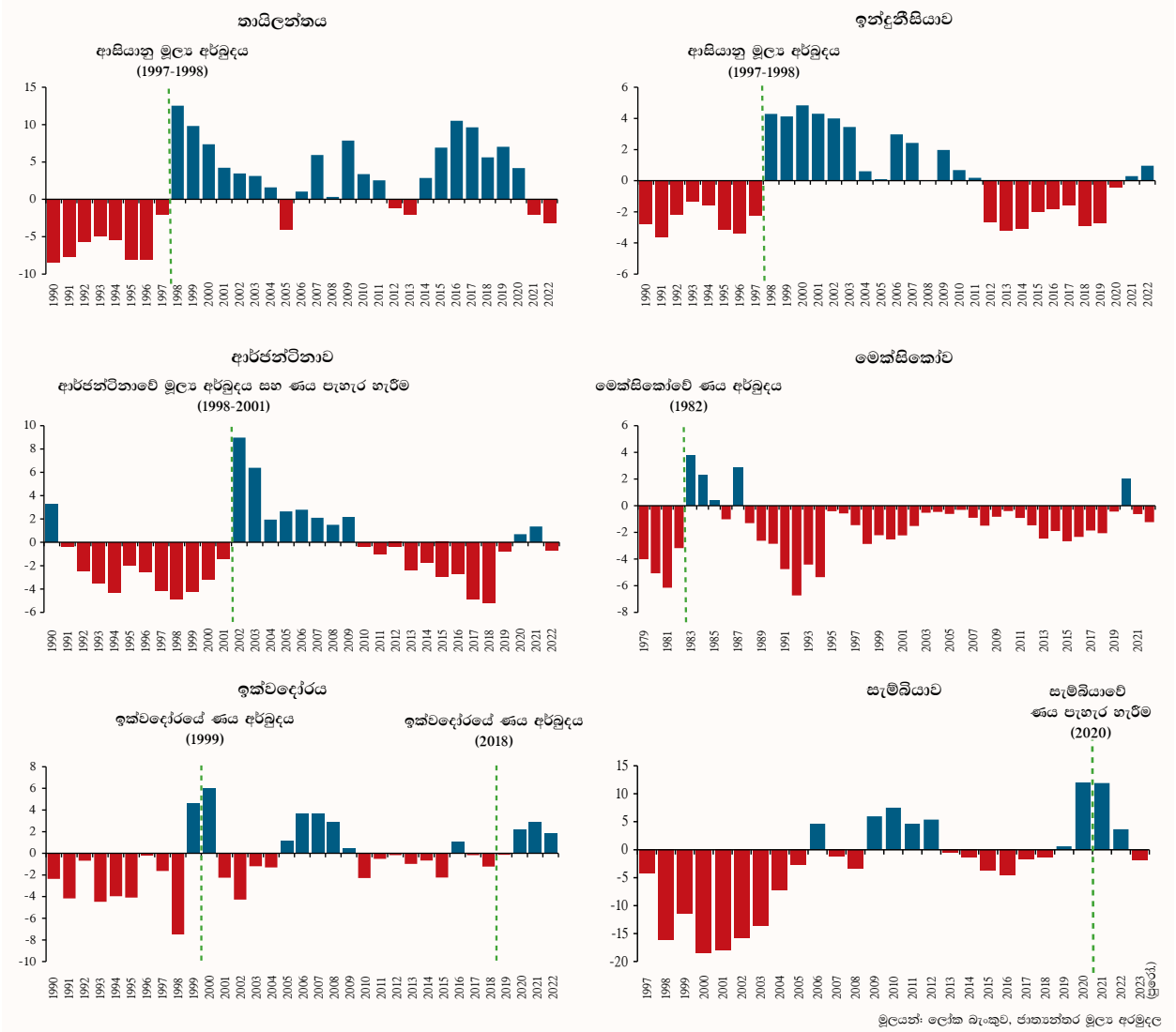
මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

ප්‍රතිචාර වශයෙන්, මෙම රටවල් රාජ්‍ය මූල්‍ය ඒකාග්‍රතාවය පවත්වාගෙන යෑම, මූල්‍ය අංශය සඳහා නියාමන රාමුව ශක්තිමත් කිරීම, උද්ධමන ඉලක්කකරණ රාමු වෙත යොමු වීම, අපනයන ප්‍රවර්ධන ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාත්මක කිරීම සහ නම්‍යශීලී විනිමය අනුපාතික ප්‍රතිපත්ති වෙත යොමු වීමෙන් විදේශීය ස්චාරකක ශක්තිමත් කිරීම ඇතුළු ව්‍යුහාත්මක ප්‍රතිසංස්කරණ ක්‍රියාවට නැංවීය (Wellisz 2022). එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, විශාල ජංගම ගිණුමේ අතිරික්තයන් සමඟින් V-හැඩැති, ආර්ථිකය නැවත යථා තත්වයට පත්වීමේ ප්‍රවණතා දැකීමට මෙම ආර්ථිකයන්ට හැකි විය. කෙසේ වෙතත්, මෙම අතිරික්තයන් මැදි කාලීන සිට දිගු කාලීනව පවත්වා ගැනීමට හැකි වූයේ සමහර රටවලට පමණි. අපනයන මත පදනම් වූ වර්ධන උපාය මාර්ග, අපනයන වෙළඳපොළවල විවිධාංගීකරණය සහ මෙම ආර්ථිකයන් විසින් ක්‍රියාත්මක කරන ලද විවක්ෂණශීලී සාර්ව

ආර්ථික කළමනාකරණය, මෙම රටවල් විසින් අත්කර ගන්නා ලද අඛණ්ඩ ජංගම ගිණුමේ අතිරික්තයන් සඳහා හේතු විය. උදාහරණයක් වශයෙන්, දකුණු කොරියාවේ අපනයනාතිමුඛ වර්ධන ප්‍රතිපත්ති සහ විවිධාංගීකරණය වූ අපනයන වෙළඳපොළ, අර්බුදයෙන් පසු අවදානම්වලට මුහුණ දීමට එම ආර්ථිකයට ඇති හැකියාවට දායක වූ අතර එමඟින් ජංගම ගිණුමේ අතිරික්තයන් පවත්වා ගැනීමට හැකි විය. තායිලන්තය පශ්චාත් අර්බුද තත්වයේ දී සිය මුදල් ඒකකය පාවීමට ඉඩ හැරීමෙන් ස්ථාවර විනිමය අනුපාතික ප්‍රතිපත්තියක සිට ස්වාධීනව පාවෙන විනිමය අනුපාතික ප්‍රතිපත්තියකට යොමු වූ අතර එමඟින් එරට විදේශ ශේෂයන් ගැලපීමට පහසුකම් සලසන ලදී (Sharma 2003). අර්බුදයෙන් පසුකාලීනව ජංගම ගිණුමේ අතිරික්තයක් අත්පත් කර ගැනීමෙන් අනතුරුව, විශේෂයෙන් සංචාරක ව්‍යාපාරය සහ සේවා අපනයන ප්‍රවර්ධනය කිරීම ඇතුළු සුදුසු ප්‍රතිපත්තිය



වි.ස. 7.2 රූප සටහන **තෝරාගත් රටවල ජංගම ගිණුමේ ශේෂය (ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස)**



ක්‍රියාමාර්ග අනුගමනය කිරීමෙන් දශක ගණනාවක් පුරා ජංගම ගිණුමේ අතිරික්තයක් පවත්වා ගැනීමට තායිලන්තයට හැකි විය.

ඉන්දුනීසියාවට පශ්චාත් අර්බුද සමයේ ජංගම ගිණුමේ අතිරික්තයන් දශකයක් පුරා පවත්වා ගැනීමට හැකි වුවද, ඉන්දුනීසියාවේ භාණ්ඩ අපනයනයට අහිතකර ලෙස බලපෑම් ඇති කරමින් භාණ්ඩ මිලෙහි තියුණු පහත වැටීම හේතුවෙන් 2012 වසරේ සිට එරට ජංගම ගිණුමේ හිඟයන් වාර්තා විය (IMF 2016). ලෝකයේ අනෙකුත් රටවල් සැලකීමේදී, 2020 වසරේ දී සැම්බියාව විදේශීය ණය අර්බුදයකට මුහුණ දුන් අතර, එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස තියුණු ලෙස විනිමය අනුපාතිකය අවප්‍රමාණය වීම සහ ගෙවුම් තුලන අහියෝග ඇති විය. අර්බුදයෙන් පසු තාවකාලිකව ජංගම ගිණුමේ අතිරික්තයන් වාර්තා කිරීමට සැම්බියාවට හැකි වුවද, තඹ අපනයනය සැලකිය යුතු ලෙස අඩුවීම සහ ආනයන ඉහළ මට්ටමකට නැවත පත්වීම හේතුවෙන් ජංගම ගිණුම 2023 වසරෙහි හිඟයක් වාර්තා කර ඇති බවට ඇස්තමේන්තු කර ඇත (IMF 2023). ආර්ජන්ටිනාව, මෙක්සිකෝව සහ ඉක්වදෝරය යන රටවල්වල ජංගම ගිණුමේ හිඟයන් ණය අර්බුදවලින් පසුව සිදු කළ ණය ප්‍රතිව්‍යුහගතකරණයෙන් අනතුරුව අතිරික්තයන් බවට පත් වූ අවස්ථා වලදී ද මෙවැනිම අත්දැකීම් නිරීක්ෂණය කළ හැකිය. කෙසේ වෙතත්, මෙම අතිරික්තයන් දිගු කාලීනව නොපැවතිණි. එබැවින්, ව්‍යුහාත්මක ප්‍රතිසංස්කරණ, විවිධාංගීකරණ උපාය මාර්ග, විවක්ෂණශීලී සාර්ව ආර්ථික කළමනාකරණය මෙන්ම බාහිර අවදානම්වලට ඔරොත්තු දීමට රටට ඇති හැකියාව ඇතුළු සාධක රාශියක් මත පදනම්ව, අර්බුදයෙන් පසු ජංගම ගිණුමේ අතිරික්තයන් අඛණ්ඩව පවත්වා ගැනීම සම්බන්ධයෙන් රටවල් වලට මිශ්‍ර අත්දැකීම් ඇති බව පැහැදිලිය.

3

ජංගම ගිණුමේ අතිරික්තයන් සැලවීමට හිතකර ද?

ජංගම ගිණුමේ අතිරික්තයක් සංචිත ගොඩ නැගීමේ අරමුණ සඳහා හිතකර වනු ඇතැයි සැලකිය හැකිය. කෙසේ වෙතත්, ජංගම ගිණුමේ අඛණ්ඩ අතිරික්තයක් දේශීය ව්‍යවහාර මුදල සැලකිය යුතු ලෙස අතිප්‍රමාණය වීමට හේතු විය හැකි අතර, වෙළඳ තරඟකාරීත්වය පවත්වා ගැනීම සහතික කිරීම සඳහා ව්‍යවහාර මුදල අනිසි ලෙස අතිප්‍රමාණය වීම වැළැක්වීම පිණිස දේශීය විදේශ විනිමය වෙළඳපොළට මැදිහත් වීමට මහ බැංකුවට අත්‍යවශ්‍ය වනු ඇත. කෙසේ වෙතත්, යම් රටවල් දිගු කලක් තිස්සේ එවැනි භාවිතයන් අනුගමනය කිරීම, එවැනි රටවල් ඔවුන්ගේ වෙළඳ අතිරික්තයන් ඉහළ නැංවීම සඳහා අපනයන සහනාධාරයකට සමානව තම ව්‍යවහාර මුදල් උෟන වටිනාකමකින් යුක්තව (undervalued) පවත්වාගෙන යන “කෘත්‍රීමව ව්‍යවහාර මුදලේ අගය පාලනය කරන්නන් (“currency manipulators”)” ලෙස හැඳින්වීමට හේතු විය හැකිය. තවද, අඩු දේශීය ඉල්ලුම හෝ සීමාකාරී වෙළඳ ප්‍රතිපත්ති හේතුවෙන් ආනයන සීමා කිරීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ජංගම ගිණුමේ අතිරික්තය අත්කර ගන්නේ නම්, එය අනාගත ආර්ථික වර්ධනයට බලපාන දේශීය පරිභෝජනයට සහ ආයෝජනයට බාධාවක් විය හැකිය. ආර්ථික අර්බුදයකින් පසු තිරසාර ජංගම ගිණුමේ ශේෂයක් සාක්ෂාත් කර ගැනීම සඳහා,

ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් සඳහා බාධා වන ආකාරයේ ගැළපීම් සිදු නොවන බව සහතික කරන සුදුසු ප්‍රතිපත්ති සංකලනයක් අනුගමනය කිරීම අවශ්‍ය වේ. මෙහිදී දේශීය විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළෙහි ඉල්ලුම් සහ සැපයුම් තත්ත්ව මත විනිමය අනුපාතිකය තීරණය කෙරෙන නමුත් විනිමය අනුපාතික ප්‍රතිපත්තියක් අනුගමනය කිරීම, අඩු සහ ස්ථාවර උද්ධමනයක් පවත්වා ගැනීම සහ අපනයන ප්‍රවර්ධනය සහ විවිධාංගීකරණය කෙරෙහි අවධානය යොමු කිරීම අත්‍යවශ්‍ය වේ.

සමාජිතිය

ජංගම ගිණුමේ ශේෂයේ ප්‍රශස්ත මට්ටමක් පිළිබඳව හෝ රටක් අඛණ්ඩව ජංගම ගිණුමේ හිඟයක් හෝ අතිරික්තයක් පවත්වා ගත යුතුද යන්න පිළිබඳව විද්වතුන් හෝ ප්‍රතිපත්ති සම්පාදකයින් අතර එකඟතාවයක් නොමැත (Ghosh and Ramakrishnan 2006; Devadas and Loayza 2018; World Economic Forum 2023). ජංගම ගිණුමේ හිඟයක් හෝ අතිරික්තයක් පමණක් ආර්ථිකයකට හිතකර හෝ අහිතකර ලෙස අර්ථ දැක්විය නොහැක. විදේශීය අංශයේ හිඟයන් නිසා මුදල් හෝ රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තියේ ක්ෂණික වෙනසක් අවශ්‍ය නොවන්නේ නම් හෝ, රටේ ජාත්‍යන්තර සංචිත මට්ටම අඩු වීමකට තුඩු දෙන හෝ විදේශීය ණය සේවාකරණය කිරීමේ හැකියාව කෙරෙහි අහිතකර බලපෑම් ඇති කළ හැකි ආකාරයේ ගෙවුම් තුලන අර්බුදයක් ඇති නොකරන්නේ නම් ජංගම ගිණුමක් තිරසාර යැයි සැලකේ. ජංගම ගිණුමේ අතිරික්තයක් වාර්තා කිරීම ඓතිහාසික වශයෙන් අඛණ්ඩ ජංගම ගිණුමේ හිඟයක් වාර්තා කළ ආර්ථිකයකට හිතකර ලෙස අර්ථකථනය කළ ද, අඛණ්ඩ ජංගම ගිණුමේ අතිරික්තයක් උෟන වටිනාකමකින් යුත් ව්‍යවහාර මුදල් ඒකකයක් පිළිබිඹු කළ හැකි අතර, එම නිසා වෙළඳ තරඟකාරීත්වය නැතිවීමට තුඩු දෙන පරිදි රටේ දේශීය ව්‍යවහාර මුදල පසු කාලීනව අතිප්‍රමාණය කිරීම අත්‍යවශ්‍ය වේ. අවසාන වශයෙන්, ස්ථාවර විනිමය අනුපාතිකයක්, අඩු උද්ධමන මට්ටමක් සහ ක්‍රමානුකූල ආර්ථික වර්ධන මාවතක් ඇති කරන අපනයන ප්‍රවර්ධනය සහ විවිධාංගීකරණය සමඟ සුදුසු ප්‍රතිපත්ති සංකලනයක් අනුගමනය කළ හැකි නම්, මැදි සහ දිගු කාලීනව තිරසාර ජංගම ගිණුමේ ශේෂයක් පවත්වා ගැනීමට ශ්‍රී ලංකාවට හැකි වනු ඇත.

මූලාශ්‍ර

1. Devadas S and Loayza N (2018) *When is a Current Account Deficit Bad?*, World Bank Research and Policy Briefs No. 130415, World Bank.
2. Ghosh A and Ramakrishnan U (2006) *Do Current Account Deficits Matter?*, Finance and Development, 43:4, International Monetary Fund (IMF).
3. IMF (2023) *Zambia: Second Review Under the Arrangement Under the Extended Credit Facility - Staff Report*, IMF.
4. IMF (2016) *2015 Article IV Consultation - Press Release; Staff Report; and Statement by the Executive Director for Indonesia*, IMF Country Report No. 16/81, IMF.
5. Sharma S (2003) *The Asian Financial Crisis: Crisis, Reform and Recovery*, Manchester University Press.
6. Wellisz C (2022) *From the Asian Financial Crisis to Today*, Finance and Development, IMF.
7. World Economic Forum (2023) *What is a country's current account balance, and is a deficit good or bad for its economy?*, World Economic Forum.

ගිණුම 2024 වසරේ දී ද අතිරික්තයක් වාර්තා කරනු ඇතැයි අපේක්ෂා කරන නමුත් එය පෙර වසරට වඩා අඩු මට්ටමක පවතිනු ඇත. මධ්‍ය කාලීනව, ණය තිරසාරභාවය යථා තත්ත්වයට පත් කිරීමෙන් සහ විදේශ වෙළඳාමෙහි යෙදිය හැකි අංශවලට හිතකර වූ ප්‍රතිපත්ති අනුගමනය කිරීමෙන් පසු ජංගම ගිණුමේ හිඟය තිරසාර මට්ටමක පවත්වා ගැනීමට අපේක්ෂා කෙරේ. ඕනෑම ඉහළ වෙළඳ හෝ ජංගම ගිණුමේ අසමතුලිතතා පවතින පසුබිමක් තුළ විනිමය අනුපාතිකය ස්ථායීකාරකයක් ලෙස ක්‍රියා කරනු ඇත.

ජා.මු. අරමුදලේ විස්තීර්ණ ණය පහසුකම් වැඩසටහන සහ ණය ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීමේ ක්‍රියාවලිය හේතුවෙන් ඇති වූණු ආයෝජකයන්ගේ සුභවාදී අපේක්ෂාවන්ගෙන් මූල්‍ය ගිණුම වෙත වන ලැබීම් සඳහා සහාය වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. එසේම ජා.මු. අරමුදල, ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව සහ ලෝක බැංකුව වැනි බහුපාර්ශ්වික ආයතන වෙතින් ලැබෙන විදේශීය මූල්‍යන සහාය සහ ද්විපාර්ශ්වික මූල්‍යන ව්‍යාපෘති නැවත ආරම්භ කිරීම හේතුවෙන් මූල්‍ය ගිණුම වෙත වන ලැබීම් වැඩි වනු ඇති අතර, එමගින් 2024 වසරේ සහ ඉන් ඔබ්බට දළ නිල සංචිත ශක්තිමත් වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. තවද, 2024 වසර තුළ මූල්‍යකරණය සඳහා ලබා දී ඇති ස්ථීර කැපවීම් සහ ඉන්පසු ඉදිරි කාලසීමාව තුළ ද මූල්‍යකරණය අඛණ්ඩව සිදුවන බවට ඇති දැඩි අපේක්ෂාවන් සමඟ, ජා.මු. අරමුදලේ විස්තීර්ණ ණය පහසුකමෙන් සහාය දක්වන වැඩසටහන සම්පූර්ණයෙන් ම මූල්‍යකරණය කර ඇත. ණය ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම සහ නව මූල්‍යකරණය හරහා 2027 වසර දක්වා වැඩසටහනේ ඇති මූල්‍ය පරතරයන් සම්පූර්ණයෙන් සපුරාලීමට අපේක්ෂා කෙරේ.

එපමණක් නොව, විශේෂයෙන් ම කොළඹ වරාය නගරයට සහ හම්බන්තොට කාර්මික කලාපයට ණය නොවන විදේශ ලැබීම් ආකාරයෙන් මූල්‍ය ගිණුමට ලැබෙන විදේශීය සෘජු ආයෝජන මධ්‍ය කාලීනව ශක්තිමත් වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. ආයෝජන ප්‍රවර්ධනයට අදාළ වන ආයතනික විධිවිධාන සඳහා යෝජිත වැඩිදියුණු කිරීම් සහ ව්‍යාපාර කිරීමේ තත්ත්වයන් පිළිබඳ දීර්ඝ කාලීන ගැටලු විසඳීමට දරන ප්‍රයත්න හේතුවෙන් ශ්‍රී ලංකාව පිළිබඳව ආයෝජකයින් අතර පවතින සාණාත්මක අවබෝධය සමනය වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. ඉහත වර්ධනයන් හේතුවෙන් රාජ්‍ය සුරැකුම්පත් වෙළඳපොළේ සහ කොළඹ කොටස් වෙළඳපොළේ විදේශ ආයෝජන මධ්‍ය කාලීනව ශක්තිමත් වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. දේශීය විදේශ විනිමය

වෙළඳපොළෙන් විදේශ විනිමය ශුද්ධ මිලදී ගැනීම් තුළින් සංචිත ගොඩනගා ගැනීමට සහ වෙළඳපොළ තත්ත්වයන්ට අනුව තීරණය වන හා නම්‍යශීලී විනිමය අනුපාතිකයක් පවත්වා ගැනීමට මහ බැංකුව කැපවී සිටින අතර, එම ක්‍රියාමාර්ග බාහිර කම්පනවලට එරෙහිව ස්ථාවරත්වයක් ලෙස ක්‍රියා කරනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. එපමණක් නොව, මහ බැංකුව විසින් දේශීය විදේශ විනිමය වෙළඳපොළ වෙත කරන ඕනෑම මැදිහත්වීමක්, සංචිත ගොඩ නැගීමේ සහ විනිමය අනුපාතිකයේ යම් කෙටි කාලීන දැඩි විචලන අවම කිරීමේ අරමුණු සඳහා පමණක් සීමා වනු ඇත.

3.2.5 මූල්‍ය අංශයේ ඉදිරි දැක්ම

මෑත වසරවල අභියෝගාත්මක සාර්ව මූල්‍ය තත්ත්වවලට මුහුණ දුන් මූල්‍ය අංශය, 2023 වසරේ දී යථා තත්ත්වයට පත් වීමේ සහ ස්ථාවර වීමේ සලකුණු පෙන්වුම් කළ අතර, ඉදිරි කාලය තුළ සාර්ව ආර්ථික අවදානම් පහව යාමත් සමඟ මූල්‍ය අංශයේ ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව තවදුරටත් වැඩිදියුණු වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. මූල්‍ය ක්ෂේත්‍රයේ මතු වූ දුර්වලතා සහ අවිනිශ්චිතතා හේතුවෙන් ආර්ථිකයේ සහ මූල්‍ය අංශයේ ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව පවත්වා ගැනීම සහ ශක්තිමත් කිරීම සඳහා ප්‍රතිපත්තිමය ක්‍රියාමාර්ග රැසක් ගැනීමට සහ ව්‍යුහාත්මක ප්‍රතිසංස්කරණ ආරම්භ කිරීමට මහ බැංකුවට සිදු විය. පහළ යන පොලී අනුපාතයන් තුළින් පෙන්වුම් කරන මුදල් තත්ත්වයන් ලිහිල් කිරීම සහ පොලී අනුපාතවල පවතින අවිනිශ්චිතතා පහව යාමත් සමඟ, පුද්ගලික අංශයට ලබා දෙන ණය 2023 වසරේ දී වාර්තා කළ අඩුවීමට සාපේක්ෂව 2024 වසරේ දී නැවත වර්ධනය වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. අවදානම් රහිත පොලී අනුපාත, ණය පොලී අනුපාතයට වඩා ඉහළ අගයක පැවතීම හේතුවෙන් මතු වූ විෂමතාව නිවැරදි කරමින් පසුගිය සමයේ යටිකුරුව පැවති රජයේ සුරැකුම්පත්වල ඵලදා වක්‍රය යථා තත්ත්වයට පත් වීමත් සමඟ බැංකු විසින් සිය වත්කම් වෙන් කිරීම් යළි තුලනය කරනු ඇතැයි ද අපේක්ෂා කෙරේ. ස්වෛරීත්ව ණය වෙනුවට ස්වෛරීත්ව සුරැකුම්පත් හුවමාරු කර ගැනීමක් සිදු විය හැකි රජයේ විදේශ විනිමය ණය ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීමේ වැඩපිළිවෙළ යටතේ, ස්වෛරීත්ව ණය සඳහා වූ නැඹුරුවෙහි යම් තරමක නිවැරදි වීමක් සිදු වුවද, ඒ සමඟ ණය කළඹෙහි සිදුවන හැකිලීම හේතුවෙන් මූල්‍ය අතරමැදිකරණයෙහි එක් වරම පහත වැටීමක් සිදු විය හැක. එමෙන්ම, ස්වෛරී-බැංකු සම්බන්ධය තුළ පැවති ප්‍රධාන දුර්වලතාවලට පිළියම් යෙදීම





සඳහා ශිෂ්ට ප්‍රයෝග සහ රෙගුලාසි හරහා සුදුසු ක්‍රියාමාර්ග ක්‍රියාත්මක වෙමින් පවතී. ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් ක්‍රමානුකූලව යථා තත්ත්වයට පත්වීම, ණය ගැනුම්කරුවන්ගේ ණය ආපසු ගෙවීමේ හැකියාව මත වූ පීඩනය අඩු වීම සහ වෙළඳපොළ පොලී අනුපාතිකයන් නිවැරදි වීම පිළිබිඹු කරමින් පුද්ගලික අංශයට ණය ලබා දීම වර්ධනය වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. අපේක්ෂිත ණය වර්ධනය හා වෙළඳාම සම්බන්ධයෙන් පවතින සීමාවන් ක්‍රමයෙන් ලිහිල් කිරීම සහ ණය ආපසු ගෙවීමේ හැකියාව වැඩිදියුණු වීම තුළින් බැංකු අංශයේ ණය ගුණාත්මකභාවය ඉහළ යනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. තවද, විදේශ ණය ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීමේ වැඩපිළිවෙළ යටතේ ස්වෛරී ශුද්ධ විදේශ විනිමය ණය සහ ද්‍රවශීල නොවන විදේශ විනිමය ස්වෛරීත්ව උපකරණ, ද්‍රවශීල ස්වෛරීත්ව උපකරණ සමඟ හුවමාරු වීමට ඉඩ ඇති බැවින් එමගින් බැංකුවල ද්‍රවශීලතා මට්ටම් වර්ධනය වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. මීට අමතරව, පූර්ව-ආරක්ෂිත ප්‍රතිපත්තිය මැදිහත්වීම් සහ වර්ධනමය ප්‍රතිවාර හරහා අවම සාර්ව මූල්‍ය බලපෑමක් සහිතව සුමට විදේශ ණය ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීමේ මෙහෙයුමක් දියත් කිරීමට ද රජය උත්සාහ කරයි. බැංකු සිය ඔරොත්තුදීමේ හැකියාව ශක්තිමත් කිරීම සඳහා ඉහළ පෙළේ දේශීය බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු සඳහා පුළුල් ප්‍රාග්ධනීකරණ සැලසුම් සකස් කරමින් සිටින අතර, එමගින් සුමට ස්වෛරී ණය ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීමේ ක්‍රියාවලියන් සඳහා අනුබල දෙන අතරම ආර්ථිකයට එල්ල වන අහිතකර බලපෑම් වළක්වා ගැනීමට ද අපේක්ෂා කෙරේ. බලපත්‍රලාභී මූල්‍ය සමාගම් අංශයේ ණය වර්ධනය, සාම්ප්‍රදායික ණය නිෂ්පාදන සඳහා පවතින සීමිත වර්ධන අවස්ථා මධ්‍යයේ අඛණ්ඩව විවිධාංගීකරණය වෙමින් බැංකු අංශයේ ණය වර්ධන ප්‍රවණතාවට අනුරූප වනු ඇතැයි ද අපේක්ෂා කෙරේ. සාර්ව මූල්‍ය තත්ත්වයන් සහ ණය ලබා දීම් යථා තත්ත්වයට පත්වීමත් සමඟ බලපත්‍රලාභී මූල්‍ය සමාගම් අංශයේ ණය අවදානම ලිහිල් වනු ඇතැයි ද අපේක්ෂා කෙරේ.

මූල්‍ය පද්ධතියේ ස්ථායීතාව සහතික කිරීම සඳහා ව්‍යුහාත්මක, නෛතික සහ ප්‍රතිපත්ති මට්ටමේ ප්‍රතිසංස්කරණ සහ නවෝත්පාදන මාලාවක් අඛණ්ඩව ක්‍රියාවට නංවනු ඇත. බලපත්‍රලාභී මූල්‍ය සමාගම් අංශය සතු ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව සහ කාර්යක්ෂමතාව ඉහළ නංවමින් ඒකාබද්ධ කිරීමේ ප්‍රයත්න 2024 වසරේ දී ද අඛණ්ඩව සිදු කිරීමට අපේක්ෂා කෙරේ. අන්තර්ජාල බැංකුකරණය සහ ජංගම ගෙවීම් යෙදුම් මගින් පහසුකම් සපයන ක්ෂණික ගෙවීම් පද්ධතිය හරහා සිදුවන ගනුදෙනු

වර්ධනය වීම හේතුවෙන් ගෙවීම් සහ පියවීම් සම්බන්ධ ඉදිරි දැක්ම තුළ ඩිජිටල් ගනුදෙනුවල ශක්තිමත් වර්ධනයක් අපේක්ෂා කෙරේ. පාරිභෝගිකයින් සහ වෙළඳුන් අතර ඩිජිටල් ගෙවීම් භාවිතය ඉහළ නැංවීම සඳහා ඩිජිටල් ගනුදෙනු ක්‍රම පිළිබඳව දැනුම්වත් කිරීමේ වැඩසටහන් දියත් කරනු ඇත. රට තුළ ආරක්ෂිත, කාර්යක්ෂම සහ විශ්වසනීය ඩිජිටල් ගෙවීම් යාන්ත්‍රණයන් ව්‍යාප්ත කිරීම සඳහා, මහ බැංකුව මූල්‍ය ආයතන සමඟ සමීපව සහයෝගයෙන් කටයුතු කරනු ඇත. මූල්‍ය අංශය සතු ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව පවත්වාගෙන යාමේ අරමුණින්, පද්ධතිමය අසමතුලිතතාවයන් පාලනය කිරීමේ අවශ්‍යතාවය පැන නගින අවස්ථාවන්වල දී සහ අහිතකර ආර්ථික හා මූල්‍ය තත්ත්වයන් යටතේ වුව ද මූල්‍ය සේවා සුමටව සැපයීමට සහාය වීම සඳහා, රටේ සාර්ව විචක්ෂණශීලී අධිකාරිය ලෙස මහ බැංකුව විසින් සාර්ව විචක්ෂණශීලී මෙවලම් ක්‍රියාත්මක කරනු ඇත.

මූල්‍ය පද්ධතියේ ස්ථායීතාව සහතික කිරීම සඳහා මනා අනුපිළිවෙලක් සහිත ස්ථාවර ප්‍රතිපත්ති කාලීනව ක්‍රියාත්මක කිරීම සිදු කළ යුතුය. ජා.මු. අරමුදලේ විස්තීරණ ණය පහසුකම හරහා අපේක්ෂා කරන ප්‍රතිපත්ති ප්‍රතිසංස්කරණ න්‍යාය පත්‍රයේ අඛණ්ඩ ප්‍රගතිය, මූල්‍ය අංශයේ අඩුපාඩු හා දුර්වලතා හඳුනා ගැනීමට සහ පද්ධතිය තුළ ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව සහ විශ්වාසය තවදුරටත් ශක්තිමත් කිරීමට උපකාරී වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. මෙවැනි උත්සාහයන් මධ්‍යයේ වුව ද දේශපාලන අවිනිශ්චිතතා ප්‍රතිසංස්කරණ ප්‍රයත්නයන්ට බරපතල ලෙස බලපෑ හැකි අතර, ප්‍රතිපත්ති න්‍යාය පත්‍රයෙහි යම්කිසි අපගමනය වීමක් සිදු වුවහොත්, එය ආර්ථිකයට සහ මූල්‍ය පද්ධතියට බොහෝ දුරට ආපසු හැරවිය නොහැකි හානි සිදු කළ හැකිය.

3.2.6 රාජ්‍ය මූල්‍ය අංශයේ ඉදිරි දැක්ම

විචක්ෂණ රාජ්‍ය මූල්‍ය කළමනාකරණය සහ දිගු කලක සිට සිදු කළ යුතුව පවතින ව්‍යුහාත්මක ප්‍රතිසංස්කරණ උදෙසා රජයේ කැපවීම පිළිබිඹු කරමින්, ජා.මු. අරමුදලෙහි විස්තීරණ ණය පහසුකමට අනුකූලව රාජ්‍ය මූල්‍ය ඒකාග්‍රතාව ඇති කිරීම සහ ණය තිරසාරභව යළි ඇති කිරීම සඳහා සිය ප්‍රයත්න අඛණ්ඩව පවත්වා ගෙන යෑමට රජය විසින් කටයුතු කරනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. 2024 රාජ්‍ය මූල්‍ය කළමනාකරණ වාර්තාවේ දක්වා ඇති සංශෝධිත මැදි කාලීන සාර්ව ආර්ථික රාජ්‍ය මූල්‍ය රාමුවට අනුව, 2027 වසර වන විට ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 15 පසු කර යමින්, ඉහළ අභිලාශී ආදායම් ඉලක්කයක් සපුරා

ගැනීම සඳහා රජය අරමුණු කරයි. මෙයට සමගාමීව, 2025 සහ ඉන් ඉදිරියට ද.දේ.නී.යෙන් අවම වශයෙන් සියයට 2.3ක ප්‍රාථමික අතිරික්තයක් අත්කර ගැනීමට ප්‍රයත්න දරන අතර, 2026 සිට සමස්ත අයවැය හිඟය ද.දේ.නී.යෙන් සියයට 5කට අඩු අගයකට සීමා කිරීමට පියවර ගනිමින් සිටියි. මෙම ස්ථාවරය අනුව යමින්, රජය විසින් 2022 මැද භාගයේ සිට ආදායම් වර්ධනය කිරීමේ ක්‍රියාමාර්ග ක්‍රියාත්මක කරනු ලැබූ අතර, බදු ආදායම් රැස් කිරීම සැලකිය යුතු ලෙස ඉහළ යෑමට තුඩු දෙමින්, මෙම රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති ප්‍රතිසංස්කරණයන්හි බලපෑම 2023 වසරේ සිට රාජ්‍ය මූල්‍ය තුළ නිරූපණය වෙමින් පවතියි. තවද, සැලසුම් කර ඇති පරිදි ක්‍රියාත්මක කළහොත් බදු එකතු කිරීම තවදුරටත් වර්ධනය කරමින්, 2025 දී දේපල බද්දක් මෙන්ම තැනි සහ උරුම බද්දක් හඳුන්වා දීමට අපේක්ෂා කෙරේ. ආදායම් පරිපාලන ක්‍රියාමාර්ග ශක්තිමත් කිරීම තුළින් ද ඉදිරි කාලයේ දී ආදායම් ඉහළ නැංවීමට ද අපේක්ෂිතය. පුද්ගල ආදායම් බදු සඳහා පුද්ගලයින් අනිවාර්යයෙන් ලියාපදිංචි කිරීම, විශාල බදු ගෙවන්නන්ගේ සහ ඉහළ වත්කම් සහිත බදු ගෙවන්නන්ගේ ඒකක ශක්තිමත් කිරීම, ආදායම් පරිපාලන හා කළමනාකරණ තොරතුරු පද්ධතිය (RAMIS) වැඩිදියුණු කිරීම සහ සරල කරන ලද එකතු කල අගය මත බදු (SVAT) ක්‍රමය අහෝසි කිරීම මගින් ආදායම් එකතු කිරීමේ ආයතනවල ආදායම් පරිපාලන කටයුතු වැඩිදියුණු කිරීමට අපේක්ෂා කෙරේ. මූල්‍ය ආයතන, කොළඹ කොටස් වෙළෙඳපොළ, රෙජිස්ට්‍රාර් ජනරාල් දෙපාර්තමේන්තුව, සමාගම් රෙජිස්ට්‍රාර් ජනරාල් සහ මෝටර් රථ ප්‍රවාහන දෙපාර්තමේන්තුව විසින් දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව සමඟ තොරතුරු හුවමාරු කර ගැනීම සඳහා රජය විසින් මැතකාලීනව දරන ලද ප්‍රයත්නය, රාජ්‍ය ආයතන සහ ආදායම් රැස් කිරීමේ අධිකාරිය සමඟ අන්තර් සම්බන්ධතා ගොඩනැගීම මගින් බදු පරිපාලනය වැඩිදියුණු කිරීම හා බදු පැහැර හැරීම අවම කිරීම පිණිස ගනු ලැබූ අගය කළ යුතු පියවරකි. කෙසේ වෙතත්, ඉදිරි මැතිවරණයට පෙර හෝ පසුව, අපහසුවෙන් අත්පත් කර ගත් රාජ්‍ය මූල්‍ය අංශයේ ජයග්‍රහණ ආපසු හැරවීම ජා.මු. අරමුදල් වැඩසටහන අඩාල කර ආර්ථිකය අස්ථාවර කරනු ඇති අතර, ඉන් 2022 වසරේ දී නිරීක්ෂණය වූ සමාජ-ආර්ථික හා දේශපාලන අර්බුදයට වඩා දරුණු අර්බුදයක් ඇති වීමට හේතු වනු ඇත. මීට අමතරව, මැදි කාලීනව රජයේ වියදම් ද.දේ.නී.යෙන් සියයට 20ක් තුළ කළමනාකරණය කිරීමට රජය අරමුණු කරයි. මැදි කාලීන රාජ්‍ය මූල්‍ය රාමුවෙහි දක්වා ඇති පරිදි රාජ්‍ය

වියදම් විධිමත් කරන අතර ම, සෞඛ්‍ය, අධ්‍යාපනය, පොදු ප්‍රවාහනය සහ සමාජ ආරක්ෂණය වැනි ප්‍රමුඛතා ක්ෂේත්‍ර සඳහා සුදුසු ප්‍රතිපාදන ලබා දීම, සැමට සාධාරණව සහ කඩිනම්ව ආර්ථිකය යථා තත්ත්වයට පත් කිරීම සඳහා අත්‍යවශ්‍ය වේ. රාජ්‍ය මූල්‍ය කළමනාකරණය සහ රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදනයට සම්බන්ධ නව නීති ක්‍රියාත්මක කිරීම මගින් රාජ්‍ය මූල්‍ය ඊති සකස් කිරීම, විනිවිදභාවය වැඩිදියුණු කිරීම, අධීක්ෂණ යාන්ත්‍රණයන් ඇති කිරීම සහ රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදනය සම්බන්ධයෙන් දැඩි විනයක් පවත්වා ගෙන යෑම හරහා රාජ්‍ය මූල්‍ය විනය ශක්තිමත් කිරීමට අපේක්ෂා කෙරේ. මීට අමතරව, ප්‍රාග්ධන වියදම් පිරිවැය පිරිමැසුම්දායක ආකාරයෙන් සංවර්ධන ප්‍රමුඛතාවලට අනුකූලව පෙළගැස්වීම සඳහා රජය ප්‍රාග්ධන ව්‍යාපෘති සම්බන්ධයෙන් දැඩි ව්‍යාපෘති ඇගයීමක් සහ ප්‍රමුඛතා ක්‍රියාවලියක් ක්‍රියාත්මක කරමින් සිටියි. ඒ අතර ම, නව ණය කළමනාකරණ නීතියක් ක්‍රියාත්මක කිරීමත් සමඟ රාජ්‍ය ණය කළමනාකරණය ඒ සඳහා ම වෙන් වූ රාජ්‍ය ණය කළමනාකරණ කාර්යාලයකට පැවරීමට අපේක්ෂා කෙරේ.

මේ අතර, ජා.මු. අරමුදලේ ස්වෛරීත්ව අවදානම් සහ ණය නිරසාර රාමුව යටතේ පිහිටුවා ඇති ප්‍රමාණාත්මක ඉලක්ක මගින් මෙහෙයවනු ලබන ණය ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීමේ ක්‍රියාවලිය අඛණ්ඩව ක්‍රියාත්මක කෙරෙන අතර, රජය සතු වාණිජ ව්‍යවසායයන්හි දිගු කලක සිට පවතින ප්‍රතිසංස්කරණමය ගැටලු විසඳීමට සහ අනෙකුත් දූෂණ හා විනිවිදභාවය සම්බන්ධ අවදානම්වලට විසඳුම් සෙවීමට ඒ සමඟ ප්‍රයත්න දරනු ලැබේ. මේ සම්බන්ධයෙන්, විදේශ ණය ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීමේ ප්‍රයත්නයන්ට අනුපූරක ලෙසත් ණය නිරසාර ඉලක්ක සපුරාලීම සඳහාත් 2023 වසරේ දී රජය විසින් දේශීය ණය ප්‍රශස්තකරණ මෙහෙයුමේ ප්‍රධාන අංග සම්පූර්ණ කරන ලදී. විදේශ ණය කළඹ ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම සම්පූර්ණ කිරීම සහ ජා.මු.අරමුදලෙහි විස්තීර්ණ ණය පහසුකම් වැඩසටහන යටතේ රජය ඉටු කිරීමට කැපවී ඇති රාජ්‍ය මූල්‍ය ඒකාග්‍රතා මාවතට අනුගත වීම මගින් මැදි කාලීනව ණය ගමන්පථය නිරසාර මට්ටමකට ගෙන ඒමට අපේක්ෂා කෙරේ. මේ අතර, රජය සතු වාණිජ ව්‍යවසායයන්ගේ අලාභ රජයේ ණය බවට පරිවර්තනය වීමේ හැකියාව සීමා කරමින් පිරිවැය නිරූපණය කරන මිලකරණ යාන්ත්‍රණ ක්‍රියාත්මක කිරීම, රජය සතු වාණිජ ව්‍යවසායයන් විසින් දිගුකාලීනව මුහුණ දුන් මූල්‍ය ගැටලු මර්දනය කිරීමට උපකාරී වේ. මෙවැනි ප්‍රතිපත්ති ඇතුළු දැනට ක්‍රියාත්මක රජය සතු වාණිජ ව්‍යාපාරයන්හි



ප්‍රතිසංස්කරණ සමඟ උපාය මාර්ගික නොවන රජය සතු වාණිජ ව්‍යාපාරවල ආයෝජනවලින් ඉවත් වීම වැනි ප්‍රතිපත්ති අඛණ්ඩව ක්‍රියාත්මක කිරීම ඔස්සේ එම ආයතන මගින් අයවැය මත ඇති කෙරෙන පීඩනය අඩු කිරීමට අපේක්ෂා කෙරේ. තවද, ප්‍රසම්පාදන කොන්ත්‍රාත්තු පිළිබඳ විස්තර ප්‍රසිද්ධ කිරීම, බදු නිදහස් කිරීම් පිළිබඳ ඇතැම් තොරතුරු පොදු අවකාශය (public domain) තුළ හෙළිදරව් කිරීම සහ අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශන කොමිෂන් සභාවට කොමසාරිස්වරුන් පත් කිරීම යනාදී ක්‍රියාමාර්ග විනිවිදභාවය ඉහළ නැංවීම, වගවීම වැඩි කිරීම සහ අල්ලස් ගැටලුවලට පිළියම් යෙදීම සඳහා ගෙන ඇති ප්‍රශංසනීය පියවර වේ. ජා.මු. අරමුදල විසින් මෑතක දී සිදු කරන ලද පාලන නිර්ණ තක්සේරුවේ (Governance Diagnostic Assessment)

නිර්දේශයන්ගෙන් සකස් කෙරුණු රජයේ ක්‍රියාකාරී සැලැස්ම ප්‍රකාශයට පත් කිරීම මගින් විනිවිදභාවය ඉහළ නංවන අතර, එම නිර්දේශ සම්බන්ධයෙන් ඇති කරගෙන ඇති ප්‍රගතිය පිළිබඳ තොරතුරු ලබා දෙයි. මෙම නිර්දේශ සාර්ථක ලෙස සම්පූර්ණ කිරීම මගින් ශ්‍රී ලංකාව අසාර්ථක රාජ්‍යයක් බවට පත්වීම වැළැක්වීම සඳහා අත්‍යවශ්‍ය, යහපාලනය පිළිබඳ රාජ්‍ය අංශයේ සහ මහජනතාවගේ විශ්වාසය ශක්තිමත් කරනු ඇත. දේශීය හා විදේශීය පාර්ශ්වකරුවන්ගේ සහාය ඇතිව රජය විසින් ගනු ලබන ඒකාබද්ධ ප්‍රයත්න මගින් මැදි කාලීනව රාජ්‍ය මූල්‍ය අංශයේ තිරසාර බව යථා තත්ත්වයට පත් කිරීමට හේතු වන රාජ්‍ය මූල්‍ය අංශයේ අභියෝගවලට පිළියම් සෙවීමට සහ පුළුල් ආර්ථික ප්‍රතිසංස්කරණ ක්‍රියාත්මක කිරීමට අපේක්ෂා කෙරේ.

